

УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК

МУЗЕЙ МИСТЕЦТВ

б. ім. Б. І. та В. М. ХАНЕНКІВ

УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

ПРОВІДНИК

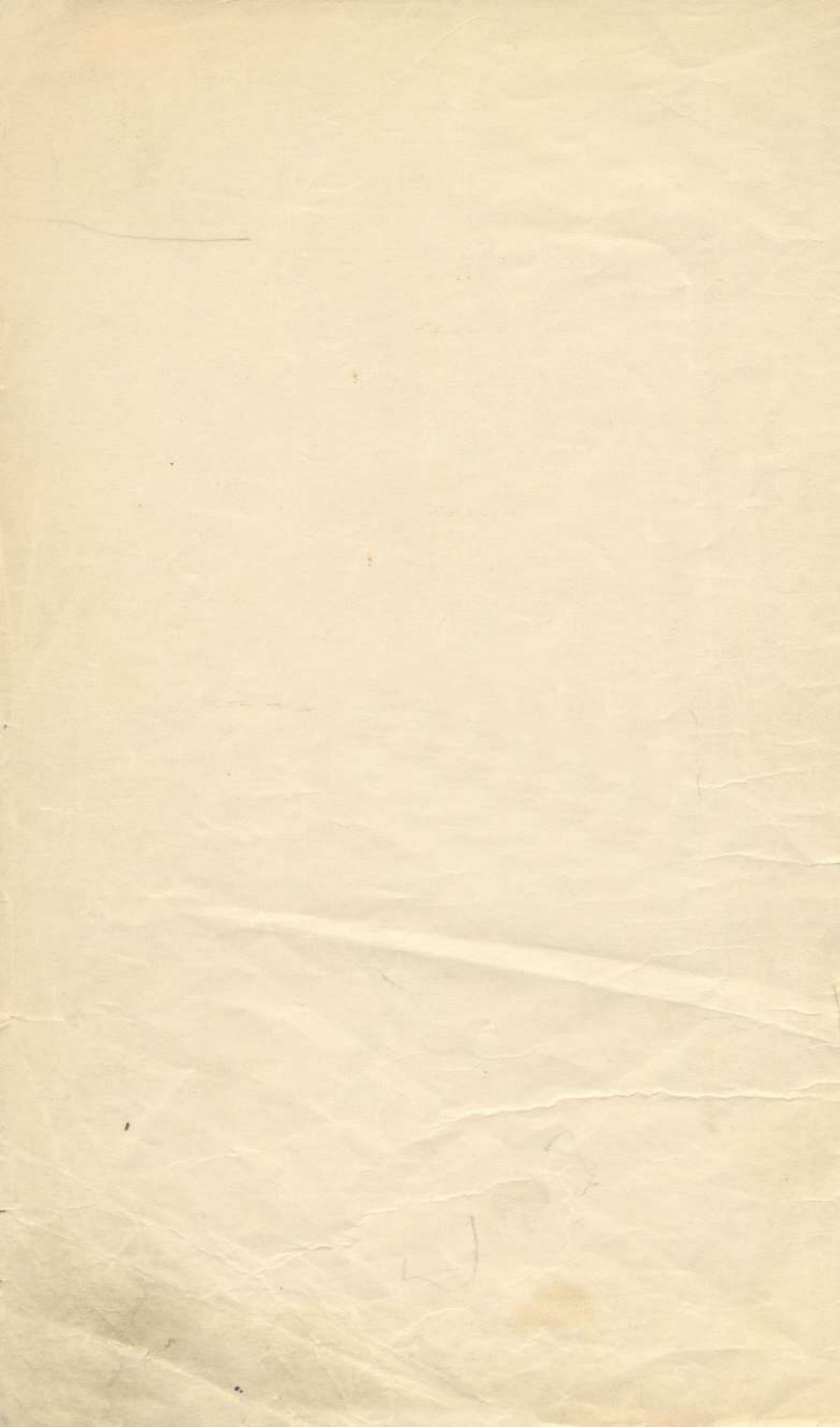
С К Л А В

Микола МАКАРЕНКО

„ЧЕРВОНИЙ ШЛЯХ“

1924.

Ц. 101.3 (49a) 23
M 90

УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК

МУЗЕЙ МИСТЕЦТВ

б. ім. В. І. та В. М. ХАНЕНКІВ

УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

ПРОВІДНИК

С К Л А В

Микола МАКАРЕНКО

1902. 287.
6863.
X

„ЧЕРВОНИЙ ШЛЯХ“
1924.

БІБЛІОТЕКА
МУЗЕЮ МИСТЕЦТВА
У. А. Н.

УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК

ВІСНИК

ВІСНИК

УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК

З ДРУКАРНІ

НАРКОМОВИТИ УРСР.

УКРАЇНСЬКОЇ

АКАДЕМІЇ

НАУК.

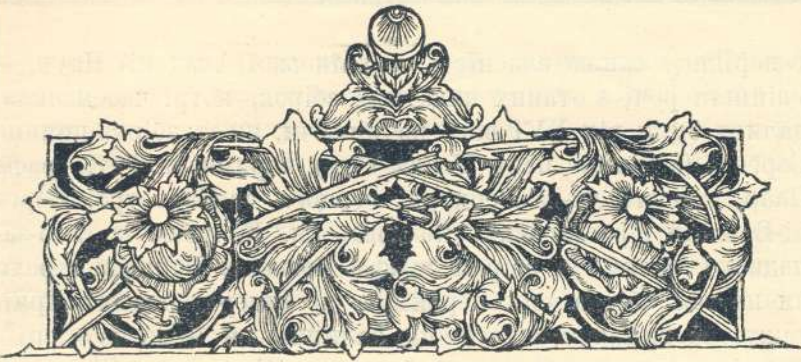
УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК

УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК

Д. У. Д. № 139. Київ, 1924. Друк. 2.000 прим. Зам. 603.

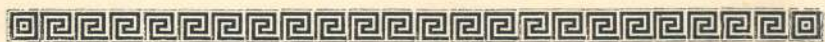
Мал. 1. Посуд архаїчної Греччини.

ПЕРЕДМОВА

МУЗЕЙ Мистецтв б. імени Б. І. та В. М. Ханенків Української Академії Наук засновано щось близько 50 років тому. Над утворенням Музею і збиранням речей працював спочатку Богдан Іванович Ханенко, нащадок старої української родини, яка дала декілька видатних в історії України діячів. Далі продовжував він збирати вже з дружиною своєю Варварою Миколовною, дочкою великого комерсанта М. Терещенка.

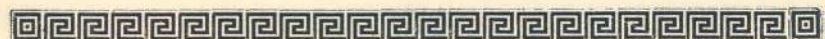
З 1872 року Б. І. Ханенко, закінчивши у 1870 р. Московського Університета, почав збирати картини. Служба у Петербурзі, а далі у Варшаві, а надто великі „вільні“ матеріальні засоби сприяли такій діяльності збирача. Згодом він поширив свої інтереси — почав збирати ще й інші художні твори окрім картин. Маючи спромогу витрачати на ці речі певну — чималу — кількість грошей, він геть-аж до останнього часу свого життя присвятив себе цілком на утворення у Києві Музея з що-найкращих творів європейського походження, котрі можна було знайти і придбати у приватних власників Європи, та на аукціонах художніх збірок видатних колекціонерів. Отож, до його збірки, — під

теперішню хвилю власність Української Академії Наук, — увійшли речі з отаких видатних збірок, котрі часом склалися були від XVI віку починаючи, як от: збірка принца Боргезе (з кімнат папи Павла V-го), кардинала Феті, графа Паар, герцога де-ла Вердура, герцога де-Камастро, Борго ді-Бальзан і російських: Козлова, кн. Кочубея із „юго-западнаго края“, із збірки графа Брюля у Варшаві (трохи чи не вся збірка оця перейшла до Імператорського Ермітажу, за винятком того, що залишилося було на місці і придбано Ханенком), „почтмейстера г. Житомира“ Семенова, збірка Половцевих (більш од 20 картин) і петербурзьких збірок Нарішкіна, Севастьянова, Баранових. Далі — Новова (Київ) і багатьох інших.

Витративши не аби-яку частку своїх матеріальних засобів і всеньку свою енергію, Ханенки за допомогою видатних істориків мистецтва і консерваторів Музеїв, з якими весь час радилися, — досягли того, що у Києві існує тепер першорядний музей з такими культурно-цінними речами, яких і в Москві немає; досягли того, що на Україні є Музей з творами таких усесвітньо вславлених художників, як от: Перуджіно, Селайо, Монтанья, Белліні, Сансовіно Болонья, Рубене, Ван-Дейк, Йорданс, Рембрандт, Теньєр, Боль, Рюїздаль, Тіціян, Веласкец, Зурбаран, Коельо і інші, а також збірки різних речей із скла, порцеляни, теракоти, металу, що рівних їм і по-за межами України немає.

Усі збірки Ханенкові було розміщено в двох містах — одна у Києві у власному будинкові, друга в Петербурзі у його-ж-таки приміщенні. Підчас німецької війни, кращу частину київської збірки евакуовано було до Москви; там вона переховувалась до 1920 року в Історичному Музеї. Частина її залишилась у Києві. Підчас народнього руху на Україні, вже після смерті Б. І. Ханенка, київську збірку націоналізовано і, таким чином, зроблено доступною для огляду. Потім, скоро настала зміна влади, власниця збірки В. М. Ханенкова дарчим актом передала отую збірку у власність Українській Академії Наук, разом із будинком

та й з усіма тими речами, котрі залишилися у Петербурзі і в Москві. Академія Наук приступила до своїх прав тільки на початку 1921 року. Того-ж-таки року автор оцих рядків перевіз із Петербургу та з Москви тую частину речей, що була залишилася там, а так-само і ту, що її евакуовано. Речі евакуовані до Москви з наказу „Главмузея“ вивезено з Історичного Музею і розподілено поміж Третьяковською Галереєю (образи), Рум'янцівським Музеєм (картини), Музеєм фарфора Морозова (порцеляна й усеньке срібло) і Історичним Музеєм (решта речей). Року 1921 ці речі з наказу Голови Главмузею Н. І. Троцької видано з отих-о Музеїв і перевезено до Київа, за винятком 24 дуже коштовних картин славетних майстрів: Брейгеля мужицького, Брейгеля оксамитного, Снейдерса, Рубенса, Перуджіно, Маньяско, Карель-ван-Мандера, та інших, що не знать куди поділися підчас перевозу з Історичного Музею до інших музеїв, але знімки з них залишилися в архіві Музею.

Частину збірки, що залишалася до 1921 року у Київі, після націоналізації в 1919 році сяк-так упорядковано. Це дало змогу зробити збірки приступними для огляду. Та не слід забувати, що це був ще не той Музей, який утворився після 1921 року: в ньому тоді не було що-найвидатніших речей, які складали мало не половину усієї збірки Ханенкової. Тоді-ж-таки 1919 року вчений охоронець цього музею склав був провідника по Музею; його мався видати „Держвидав“. Та це була похашцем складена невеличка брошура з такими помилками, які виявляли, що автор позверхово і мало знайомий не тільки з музейною технікою, а, головним чином, і з самими-таки речами. Друкувати її відмовився Держвидав ще й тому, що вже малося на думці перевезти другу частину Музею з Москви.

Музей Мистецтв б. імени Б. І. та В. М. Ханенків для України — то великий скарб, те-ж саме, що для Росії Ермітаж (звичайно не таких розмірів), охоплюючи собою трохи чи не всі області художніх творів усіх

європейських і східніх народів. Музей, на жаль, має надто мало приміщень і через те всі речі його скупчено так, що між експонатами немає вільного місця, немає прогалів. Речі одна одну давлять. Тому багато речей глядачі не помічають, проминають, і сила виставленого справляє не аби-яке вражіння. Не відразу людина розбереться в тому, що перед її очима проходить. Щоб розмістити речі так, як того вимагає музейна дисципліна, треба мати ще стільки-ж заль, коли не більше. Це передбачали й небіжчики Ханенки, збудувавши поруч Музею величеський будинок, що з'єднується з Музеем дверима. В цьому будинкові небіжчики мріяли поширити Музей, улаштувати читальню і бібліотеку, лекційну залю, то-що. Решта будинку йшла на користь власне Музееві.

Під теперішню хвилю, Музей занадто переобтяжено експонатами; через це речі в ньому розміщено не цілком так, як того вимагає музейна дисципліна. Він не має ще спромоги виставити значну частину своїх збірок, які переходять в окремих музейних шафах та захаращують комори. Лежить невивставлена гарна збірка класичної кераміки та скла, велика збірка срібних речей західньо-європейського походження. Лежить у скринях велика збірка шиття, килимів, японських гравюр на дереві, скільки сотень японських „дуба“. Лежить у схованці чудова збірка золотих, емалевих та інших речей великокнязівської доби київського походження. Багато речей італійської майоліки лежать по шафах. Не виставлено щось із 50 картин. Всі ці речі чекають можливості побачити світ і показатися людям на очі. Бібліотеку Музею розміщено по-під східцями, у темних прохідних кімнатах. Нема до-ладу пристосованого приміщення для читальні, вона міститься в канцелярії.

Складаючи оцього провідника по Музею, автор дбав за те, щоб дати самі короткі поясіння про те, що собою являє та чи инша річ Музею, бо досі і жадного такого провідника ми не мали. На жаль, через брак місця, не все те, що бажалося-б внести до провідника, можна було внести.

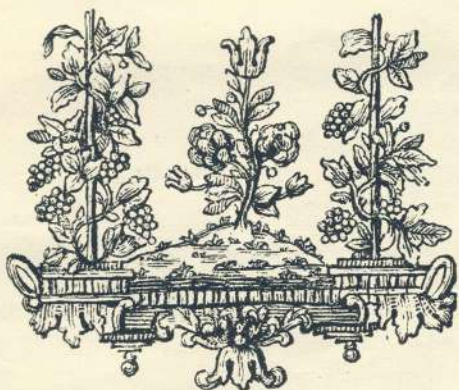

Наприкінці провідника додано коротенькі пояснючі примітки про деякі терміни, суто фахового значіння.

Вкорочення: „Ст. К. №.....“ визначає = Старий Каталог №..... себ-то: „Б. П. и В. Н. Ханенко. Собрание картинъ Итальянской, Испанской, Фламандской, Голландской и другихъ школъ. Изданіе второе, исправленное и дополненное. Кіевъ 1899“.

КИЇВ

1923 р. 30/хл.

Мал. 2. П. Рубене. Етюд.
(Одна з картин, що загинули у Москві).

1902.

Передня кімната

✓

Лепетна КИМНАТА

Передня кімната.

ГІНА з вхідними дверима. Угорі на стіні — мідяні блюда західньо-європейського походження XIV-XVІІ віку.

Стіна ліворуч входу. На стіні угорі — мідяні блюда західньо-європейського походження. Далі за люстром — блюдо перської роботи XVІІІ віку.

По карнізу — мармуровий барельєф овальної форми з зображенням сцени „будування вавилонської башти“ італійської роботи XII-XIII віку. Мармурова голова Діоніса з виноградним вінком на голові римської роботи II віку перед Хр. ✓

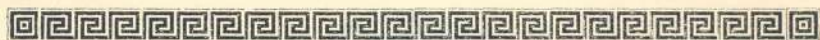
Далі — маленька мармурова голівка римської роботи I віку перед Хр.

За нею — пілястра з рельєфним зображенням Марії (парна до такого-ж самого рельєфа з зображенням архангела Гавриїла) з сцени Благовіщення, Італія XV віку.

Ближче люстра — мармурова голівка борця римської доби II віку перед Хр.

За люстром — маленька мармурова голівка римської доби I віку перед Хр. Барельєф з зображенням архангела Гавриїла з сцени Благовіщення (Марія по той бік від люстра), Італія XV віку.

Далі — уламок мармурової надгробної стели грецької роботи V віку перед Хр. ✓

Далі — мармурова голівка Геркулеса (?) римська робота I віку перед Хр. — I віку по Хр.

Ще далі — барельєф: жіночий портрет у профіль італійська робота XV віку.

✓ Під цією стіною — глиняна грецька амфора звичайного типу III-II віку перед Хр.

СТІНА ПРАВОРУЧ ВХОДУ.

На стіні угорі — бронзовий годинник (Cartel) французької роботи з часів Люї XV-го. Поряд мідяне блюдо німецької роботи XVI віку.

На карнізі до комина — мармуровий бюст Вікторії Колонни італійської роботи з першої половини XVI віку.

Вікторія Колонна — дочка великого Конетабля Неаполітанського, по чоловікові маркіза Пескер (1490-1547), поетка.

Праворуч і ліворуч неї — два горельєфи, що символізують мир (з лавровим вінком) і багатство („достаток“) (італійська робота XVI віку).

На комині — ряд мідяного посуду і різних зображень тварин, кашгарської та яркандської роботи XV-II-XV-III віку.

• Посередині — велика сидяча постать Будди, роботи XV-XVI віку.

Над коминном — картина алегоричного змісту невідомого французького майстра XVIII віку.

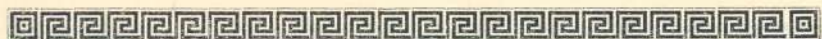
✓ За коминном на карнізі — мармурове погруддя Серапіса геленістичної доби III-II віку перед Хр.

Валки
Далі — уламок мармурової надгробної плити з рельєфним зображенням їздця і свині геленістично-римської доби III-II віку перед Хр.

✓ Ще далі — мармурова голова римської роботи I віку перед Хр.

✓ На долівці праворуч і ліворуч ближче до кутків — два стовпи з мармуру; на одному з їх — чоловіча голова, на другому — жіноча. Це — „герми“ римської роботи II віку по Хр.

У кутках на підвищенні — праворуч — повний військовий риштунок („доспіх“) російського воїна

XVI-XVII-го віку в юшмані. Ліворуч повний риштунок німецького воїна XVI віку.

На простінках вхідної арки, з боку передньої кімнати, угорі — блюда західно-європейського походження (Німеччина та Італія XIV-XVII віку), а нижче праворуч і ліворуч — два великі мідяні висячі свічники-рефлектори з окрасами з різних квіток (українська робота XVII віку).

Внизу коло самих пілястр вхідної арки — два кам'яні леви італійської роботи XVI-XVII віку.

НА ПІЛЯСТРАХ ВХІДНОЇ АРКИ, ЯК ЗІЙТИ НА СХОДИ.

Праворуч і ліворуч — два гострокінчасті щити з одноголовим орлом на одному і грифом на другому, нової роботи (декоративного призначення).

Перед цими щитами — ряди холодної зброї: галябарди, протазани, корсеки з Італії, Росії, Польщі, Німеччини XVI-XVII віку.

В глибині коло східців стоїть кінний лицар у повній лицарській зброї, італійської роботи XVII віку (належав родині італійського маркіза Річі-де-Рієті).

Перед ним — залізна велика гармата італійської роботи 1546 року.

Перший поворот сходів, ліворуч у кутку — зброя Франциска I-го Медічі, великого герцога Тосканського, XVI віку (шолом, панцер, наручники).

Над ним, на стіні, угорі — вирізуване дерев'яне панно, що зображає сцену проповіді святого, італійська робота XV-XVI віку.

Далі, як іти по сходах — ліворуч на стіні до карніза розміщено різну зброю:

Перший щит — кільчуга, панцери, шоломи, наручники, XVI-XVII віку.

Під ним — шкуратяний сагайдак („колчан“) з стрілами для лука XVII віку.

Другий щит — з галябардами, протазанами, рогатинами французькими, німецькими, італійськими і російськими XVI-XVII віку.

Під другим щитом — дві рушниці: угорі — китайська „кулеврина“ XVIII віку.

Далі — стінна вітрина з шпагами, мечами, шаблями і іншою зброєю. Серед них: еспанська шпага XVI віку, меч арабо-сицилійського походження XIV-XVI віку; китайська шабля в емалевих шихвах XVII віку; еспанська рапіра XVI віку; шабля східного типу XIII віку; дворучний меч XII-XIII віку нормандського типу.

Під вітриною — бойова сокира російської роботи XV віку.

Третій щит — з галябардами і протазанами, італійськими, швайцарськими, французькими, польськими XVI-XVII віку.

За щитом — дворучний меч XIII-XIV віку нормандського типу.

Четвертий щит — з рушницями, пістолями, колісними і курковими. Італія, Німеччина, XVI-XVII віку.

Під ним — велика фортечна рушниця XVII віку.

Далі — самостріл так званий „арбалет“, німецької роботи XVI віку.

За ним — дерев'яний, обтянутий свинячою шкірою щит (тарч) розмальований гербом, німецької або угорської роботи XV-XVI віку.

За ним — панцер і три шоломи XVI-XVII віку.

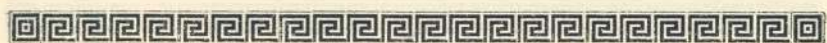
Далі — кільчуга (знайдена на Україні) XVI-XVII віку.

Ще далі — маленька стінна вітрина перша. Кинжали, ножі. Перщина, Албанія, Туреччина XVII віку.

Друга маленька вітрина з порохівницями, італійськими стилетами, кинжалами XVI-XVII віку.

Третя маленька вітрина, у самому кутку з порохівницями, стилетами та іншим XIV-XVII віку.

Над маленькими вітринами розташовано збірку різних дерев'яних постатів сіяньського (?) походження.

На повороті сходів — різблена дерев'яна статуя Мадонни південно-італійського походження XVII віку.

Повернувши до другої стіни, у кутку між двох дерев'яних різблених статуй венеціанської роботи XVI віку, — вітрина з перськими панцерами так званими „зерцалю“, XVII віку, прикрашеними золотими орнаментами та написами.

Над вітриною з зерцалами — п'ять шишаків: 1) Шишак східного типу XVI віку; 2) півкулястий прикрашений маленькими півкулями по всій поверхні; 3) шишак східного типу XVI-XVII в.; 4) шишак східного типу XIII-XIV в., знайдений у Крем'янецькому повіті Волинської губернії.

Далі — вітринка з різними значками городовими, цеховими, гербовими різних часів і народів.

Ще далі — остання вітрина — пояені бронзові пряжки за кавказьких могильників Кобанського типу, з доби близько Різдва Христового.

Зійшовши до дальшого повороту сходів у кутку — мармурова статуя богині плодючості, що сидить на троні, римська робота II в. по Хр.

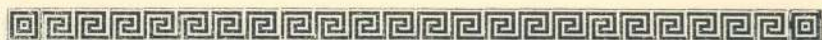
За нею на дальшій стіні — вітрина з італійськими ключами і трьома шишаками: 1) венеціанський парадний з червоним плісом і різбленими орнаментами окрасами, з Венеції XVI в.; 2) французький шишак (моріон) прикрашений ритиною, деє близько половини XVI в.; 3) шишак мавританський XVI в.

Друга вітрина поряд — з топірцями -ознаками влади. Перщина, Індія та инш. XVI-XVIII в.

Поруч — вітрина з китайськими командорськими булавами („жезлами“).

Перед дверима до залі ліворуч — символічна статуя єгипетського божества (бог Тот) у формі мавпи. III-II тисячоліття перед Хр. Базальт.

Праворуч — гранітова голова єгипетської роботи Середнього Царства. Половина другого тисячоліття перед Хр.

Проти дверей, на окремій колоні бронзова велика ступка з орнаментами, написом і датою, роботи майстра Амброджіо Лученті 1651 року.

Далі, у кутку, на долівці — чотири шкуратяні креселка португальської роботи XVII в.

На зачинених дверях — різблений дерев'яний рельєф св Андрія, еспанської роботи XVI віку.

Під ним — частина пісковикової надгробної плити з рельєфним зображенням надгробного плачу; етрусського походження VI-V в. перед Хр.

На долівці — в дерев'яній рямці стоїть мозаїчне панно, робота так звана „Opus Cosmatum“. Італія XIII-XIV віків.

ГОРИШНЯ ПЛОЩАДКА НА СХОДАХ.

ГІТНА з вхідними дверима до залі.

Над дверима картина: „Сатурн та правда або час відкриває істину“, роботи П. Шампень.

Пилип Шампень (1602-1674) фламандський художник з Брабанта, Ісгоричний та портретний майстер. Гарний кольорист. В деякій мірі працював у сфері Пусенівських творів.

ЛІВОРУЧ ДВЕРЕЙ.

Перший ряд (коло дверей) угорі — „Дівчата роблять масло“ невідомого фламандського майстра XVII в.

Нижче — „Руїна“ худ. Д. П. Панніні.

Джованні Пабло Панніні (1691-1761) італійський архітектурний і краєвидний майстер. Поет руїн і ясных далечин.

Ще нижче — „Селянське життя в Голандії“ художника Ламбрехтс.

Ламбрехтс (XVII в.) один з маловідомих голандських художників побуту.

Середній ряд, угорі — портрет родини Альберта ван-дер-Меера, художника І. Палінг.

Ісаак Палінг (? -1719) голандський художник історичний і портретний, учень ван-Темпеля.

Нижче — „Краєвид з людьми“ художн. Кірінгса Ол. і Пулембурга А.

Олександр Кірінге (1600-1652) це фламандський художник з Утрехта, малював побутові сцени. Альберт Пулембург (XVII в.) голандський художник.

Ще нижче — „Поклоніння пастухів“ худ. Левіо.

Левіо -- маловідомий художник італійської школи XVIII в.

Ряд у кутку, вгорі — „Мадонна з дитиною“; її приписують художнику Квентину Метсис.

Квентин Метсис (1466-1530) великий фламандський майстер. Яскравий виразник фламандського настрою. Завершитель нідерландського побутового жанру. Портретист.

Нижче — „Руїна“ худ. П. Панніні (парна до попередньої) (про Панніні див. вище стор. 24).

Ще нижче — „Селянське життя в Голандії“ художника Ламбрехтса (парна до попередньої) (стор. 24).

ПРАВОРУЧ ДВЕРЕЙ.

Перший ряд коло дверей, угорі — „Портрет старого“ худ. Б. Деннера.

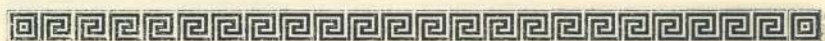
Бальтазар Деннер (1685-1749) німецький художник з Гамбургу, саморідний портретист, прихильник дрібниць моделі, за якими часто не бачить загальних мальовничих рис.

Нижче — „Краєвид з коровами“ художника Фр. Казанова.

Франц Йосиф Казанова (1727-1802), венеціанської школи. Баталіст, пейзажист.

Ще нижче — „Сцена з життя Цинцината“ худ. Дж. Б. Тієполо (Етюд для розпису плафона).

Джованні Баттіста Тієполо (1692-1779) художник венеціанської школи, великий декоратор, кольорист, один з

найкращих майстрів XVIII в. Більше писав на мурах, плафонах, ніж станкові картини.

Другий ряд посередині, угорі — „Цариця Кіпра“ картина невідомого художника венеціанської школи Павла Веронезе.

Нижче — „Портрет лицаря“ невідомого майстра флорентійської школи XVII в.

Ще нижче — дві картини:

- а) „Морський краєвид“ худ. Рюїздаля (молодшого) (Ст. К. № 306).

Яков Рюїздаль (1628-1682) голандський художник, один з великої родини художників Рюїздаль, великий пейзажист, глибокий знавець «таємниць» природи, художник душевних переживань.

- б) „Молода жінка“ художн. Т. Гальс. (Ст. К. № 267).

Тієрі Гальс (1589-1656) голандський художник портретист (груповий), жанрист з окремим кімнатним освітленням груп. Брат худ. Франса Гальса.

Третій ряд угорі — „Голова дівчини“ Ж. Б. Греза (Ст. К. № 372).

Жан Батіст Грез (1725-180.) французький художник, жанрист, дуже відомий своїми голівками і сценами сентиментального характеру.

Нижче — „Краєвид з коровами“ худ. Фр. Казанова, парна до попередньої (про Казанову дивись стор. 25).

Ще нижче — „Портик Палацу“ худ. Т. Делен (Ст. К. № 283).

Тієрі-ван Делен (1635-1700) голандської школи художник, пейзажист, жанрист, писав і архітектурні краєвиди. Учень Фр. Гальса. Сріблясті кольори, гарні перспективи, лінійна і повітряна — його характерні риси.

СТІНА ПРОТИ ВХОДУ З ВЕСТИБЮЛЯ.

ПЕРШИЙ ряд угорі — „Катування Христа“ невідомого художника флорентійської школи XVII в.

Під нею — „Мадонна з дитиною“ художника Періно дель-Вага. (Ст. К. № 18).

Пієро Буонаккорсі, прозваний Періно дель-Вага (1499-1547) італійський майстер, учень Рафаеля, представник римської школи. Прихильник гротесків (палаццо Дорія у Генуї).

Нижче — „Святий на молитві“ худ. Б. Строцці. (Ст. К. № 87).

Бернард Строцці (1581-1644) італійський художник, представник генуезької реалістичної школи. Наслідник Караваджо.

Ще нижче — „Краєвид“ худ. Фр. Гульст. (Ст. К. № 301).

Франц ван Гульст (1661) голандський художник, пейзажист.

Другий ряд угорі — „Св. Єронім“ худ. Л. Джордано. (Ст. К. № 55).

Лука Джордано (1632-1705) неаполітанської школи художник хуткого письма, за що його прозвано «Фа Престо»; ця хуткість шкодила його талантові. Зовнішній блиск у протилежність виявленню глибоких душевних якостей, дешевий ефект—його характеризує.

Під нею — „Зняття з Хреста“ худ. М. Альбертінееллі. (Ст. К. № 17).

Маріотто Альбертінееллі (1474-1515) художник флорентійської школи Пієро ді-Козімо, друг Фр. Бартоломео і почасти його наслідник.

НИЖЧЕ ТРИ КАРТИНИ:

а) „Краєвид“ худ. Як. Рюїздаля (молодшого). (Ст. К. № 308).

Яків Рюїздаль (1635-1681) молодший син Соломона і небіж Якова старшого. Пейзажист.

б) „Венеція“ картина невідомого художника школи Каналетто.

О в) „Руїна“ худ. Г. Робера. (Ст. К. № 371).

Гюбер Робер (1733-1803) французький художник, видатний майстер архітектурного пейзажу, руїн, замків, палаців. Працював під впливом італійської школи.

Третій ряд, угорі — „Мадонна“ „Magnificat“ — старовинна копія з картини Боттічеллі.

Під нею — „Св. Петро“ невідомого художника венеційської школи XVI в.

Нижче — „Св. Єронім“ худ. Дж. Барбієрі.

Джованні Франциско Барбієрі (1590-1666) (Гверчино) Болонської школи, академічного напрямку. Один з найприємніших і найвидатніших майстрів цього стилю занепаду. Послідовник школи Каррачі.

Ще нижче — „Відпочинок подорожніх“ худ. Б. Галль. (Ст. К. № 315).

Бернард ван Галль (1630-1687) голандської школи, учень і наслідник Вувермана.

Над дверима — „Причастя Св. Лючії“ худ. Д. Б. Тієполо. (Ст. К. № 19).

(Про Тієполо, дивись стор. 25).

У кутку, вгорі — „Голова старого“ школи худ. Сальватор Роза. (Ст. К. № 58).

Сальватор Роза (1615-1673) неаполітанської школи, фундатор південно-італійського батального і ландшафтного малярства, своїм напрямком протилежного школі Каррачі, Відомий сатиричний поет.

Під нею — „З'явлення Христа народу“ худ. А. Блумарта. (Ст. К. № 172).

Абрагам Блумарт (1515-1657) фламандської школи, напрямку, протилежного брейгелівському напрямку, своєю манірністю, шпичністю.

Нижче — „Портрет“ худ. А. дель Сарто.

Андрій дель Сарто (1486-1521) (Андрій Анджелі). Учень Пієро ді Козімо, керівник флорентійського малярства золотого віку. Видатний майстер.

Ще нижче — „Божа мати“ худ. Провенцале Марчелло.

Провенцале Марчелло (1575-1639) римської школи, маловідомий художник. Йому належить між іншим поправка мозаїки «Навічеллі» в ц. св. Петра в Римі (рибалка і постаті в повітрі).

СТІНА РІВНОЛЕЖНА ГОЛОВНИМ СХОДАМ ПРОТИ ВХОДУ ДО ЗАЛІ.

Лівий куток, угорі — „Поклоніння волхвів дитині Христу“, худ. Дж. Пьяцетта. (Ст. К. № 77).

Джованні Батіста Пьяцетта (1683-1754) венеціанської школи, реаліст. Прихильник сильної тіни, кольорист, що направив малярство після болонських занепадників на старий шлях.

Під нею — „Йосип та жінка Пентефрія“ худ. Америкіджі, прозваного Караваджо.

Америкіджі, прозваний Мікель Анджеоло де Караваджо (1569-1609) римської школи — художник реаліст.

Нижче — „Св. Єронім“ невідомого художника неаполітанської школи.

Посередині стіни — велике полотно: „Бій з амазонками“ невідомого художника венеціанської школи XVII в.; приписують Палмі Якову (молодшому).

Яків Пальма (1544-1628) представник переходового мистецтва між напрямком Дольчі і Караваджо.

ПІД НЕЮ ТРИ КАРТИНИ:

а) „Старий з ліхтарем“ невідомого художника неаполітанської школи XVII в.

б) „Св. Родина, та Св. Катерина“ худ. Б. Веронезе. (Ст. К. № 78).

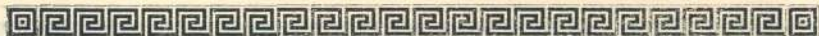
Боніфацио Веронезе (1487-1553) венеціанської школи. Учень Тіціана.

в) „Портрет“ невідомого художника венеціанської школи XVII в.

У кутку, праворуч, угорі — „Концерт“ художника С. Жерардіні. (Ст. К. № 51).

Стефано Жерардіні (1755-?) болонської школи, мало відомий майстер.

Під нею — „Йосип та жінка Пентефрія“ худ. Г. Лазаріні. (Ст. К. № 71).

Григорій Лазаріні (1655-1740) венеціанської школи, заєпадного напрямку, групи художників, щоне грали видатної ролі.

Ни жче — „Тріумф Давида“ невідомого художника болонської школи Цампієрі Доменікіно (XVII в.).

СТІНА НАД ВХІДНОЮ АРКОЮ (праворуч входу до залі).

ПЕРШИЙ ряд (лівий куток): „Музика“ худ. Гріммер. Ганс Гріммер (XVI в.) німець походженням, голандець напрямком діяльності. Учень Кранаха. Під нею — „Головка дівчини“ худ. Ж. Б. Греза. (Ст. К. № 372).

(Про Греза див. стор. 26).

Ни жче — портрет Римського Папи Бенедикта XIV-го Ламбертіні, худ. П. Сюблейра. (Ст. К. № 366).

Петро Сюблейра (1699-1749) французької школи, один з найталановитіших історичних художників свого часу.

Ще ни жче — „Христос у Марфи“ невідомого художника, школи Павла Веронезе (венеціанської) XVI в.

Над закритими дверима, угорі:

„Юдита“ тогочасна копія з картини Крістофано Аллорі, флорентійської школи XVII в. (Ст. К. № 21).

Під картоною — „Амури“ худ. Дж. Ланфранко.

Джованні Ланфранко (1580-1647) болонської школи, художник, який дбав про цілком дешевий ефект, ловкість виконання і легкість.

Дальший ряд за дверима — „Верхівці“ худ. Бургіньйоне.

Жак Куртуа (Бургіньйон) (1621-1671), французький майстер, один з відоміших батальних майстрів.

Під нею — „Вулиця“ худ. Д. Мільяре. (Ст. К. № 89).

Джованні Мільяре (? -1654) міланської школи, мало-відомий перспективіст.

Ни жче — „Вчений“ худ. Реймерсваль.

Маринус Класе із Ромерсвала (1495-1567) голандський художник, належить до напрямку Кв. Метсиса, його співробітник.

Ще нижче — „Дочка Євфая“ худ. Я. Де-Вет.

Яків Де-Вет (Дамеш) (1610-1671) голандський художник, гаарлемської школи, учень Рембрандтів.

За ними велике полотно — „Венера та Амури“ худ. Лібері П. (Ст. К. № 70).

Пістро Лібері (1605-1687) представник венеціанської школи. Учень Варотарі. Історичний і портретний майстер.

Під нею — Перший ряд:

а) „Св. Єронім“ невідомого художника школи Тіціана,

б) „Краєвид“ худ. М. Меріана. (Ст. К. № 352).

Матвій Меріан (1593-1651) німецької школи, пейзажист.

Другий ряд:

а) „Лісова річка“ худ. Я. Рюїздаля. (Ст. К. № 30).

(Про Я. Рюїздаля див. стор. 27).

б) „Зімовий краєвид“ худ. Т. Ромбутса. (Ст. К. № 322).

Теодор Ромбутсе (1597-1637) бельгійський майстер фламандської школи, жанрист. Працює ав під впливом Караваджо.

НИЖЧЕ РЯД КАРТИН (ЧОТИРИ):

а) „Купання жінок“ худ. Пуленбурга.

Корнеліс ван-Пуленбург (1586-1667) голандської школи, уч. Блюмарта. Жанрист і гравер.

б) „Мадонна з дитиною“ невідомого майстра ломбардської школи XVI в.

в) „Діяна та німфи“ невідомого майстра фламандської школи XVII в.

г) „Interieur“ худ. Берн. Шінделя.

Бернгард Шіндель голандський маловідомий художник XVII в.

Останній ряд, угорі — „Сусанна“ невідомого майстра, болонської школи XVII в.

Під нею — „Буря“ худ. П. Мулієра.

Пітер Мулієр (батько) (1620-1670) голандської школи (в Італії прозваний кавалером Темцестою). Мариніст.

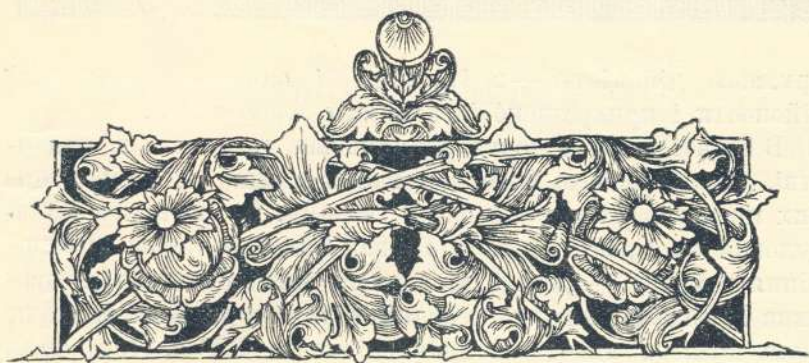
Нижче — „Садovina у вазі“ худ. К. Фогелера.

Карло ді Фіорі Фогелер (1653-1697) римської школи натюр-мортист. Маловідомий, особливого значіння не має.

Перша заля

Мал. 3. „Кермес“. Худ. Брейгеля „мужицкого“.

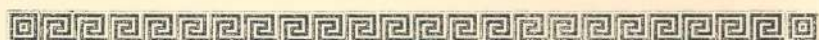

Перша зала

Фламандське мистецтво

В цій залі зібрано твори, головним чином, видатних художників фламандського та голандського мистецтва, що їхні твори частіше траплялися були на Україні та в Росії, аніж твори художників з інших країн, — за винятком невеликої кількості речей інших майстрів (Веласкеца, Зурбарана, Коельо, Тіціана і инш.), тимчасово розміщених тут за браком відповідних помешкань.

Фламандське мистецтво заявило про себе з самого з'єднання Фландрії та Бургундії (1384 рік). Але не раніше від початку XV віку з'явилися видатні його твори. Мистецтво тут розвивалося швидко, і, як і в інших країнах, у зв'язку з розвитком багатства і достатку народнього, яке, від XIV віку починаючи, зростає у Фландрії не аби-як. Мистецтво Фландрії XV в. звертає на себе увагу всенської Європи і навіть од найартистичнішої країни — Італії йде попереду. Характеризується воно досить виразними відмінностями. Перш за все — фламандські художники натуралісти, італійські, навпаки — ідеалісти. Фламандці — майстри станкових картин, хатнього затишку, італійці — майстри великих площ, палацових мурів, церковних фресок. У фламандця композицію сюжета в картині обмежено нав-

кружною дійсністю, — в італійця її винесено по-за межі дійсності і прикрашено ідеальними елементами.

В Музеї б. ім. Хаценка фламандське мистецтво в малярстві, для всенього його існування в минулому, має гарних представників з типовими творами. Від початку XV вчудовий св. Єронім (школи Ян-ван-Ейка), а також „Поклоніння волхвів“ — динтих невідомого фламандського художника Брюгської школи (передніше за автора його вважали були Рожера ван-дер-Вейдена), близько XV в. Далі ціла низка, один за одним наступних художників різних шкіл і напрямків своїми творами освітлюють становище мистецтва у Фландрії. Між ними особливе значіння має картина „Життя св. Катерини“ художника Бернарда ван-Орлей. Великим вогнем сяє ім'я видатного побутового художника Пітера Брейгеля, якого в Музеї маємо дві картини, крім третьої, що загинула у Москві.

Голандську школу, що так міцно зливається із фламандською, також значними творами майстрів усевітнього значіння представлено.

При вході до залі із сходів, праворуч і ліворуч коло самісіньких дверей стоять дві „герми“ з мarmуру, на рожево-жовтуватих мarmурових підставках „rosso-antico“. Голова одного — грецької роботи, другого — римської. Підставки доби італійського відродження. Герми придбано у Москві, на „Сухарівці“, у торговця старовиною, який свого часу покупив їх на розпродажу митного, не оплаченого власниками, майна. Ніби-то належали князеві Голіцинові, бувшому російському послові при Неаполітанському королі, а подарував їх Голіцинові король.

НА Д ВХІДНИМИ ДВЕРИМА.

Картина „Огляд кита“ художн. Ганса Йорданса.

Ганс Йорданс старий (1539 біля 1613) фламандський майстер, учень маловідомого Март. ван-Клев, творець побутових картин, з усіма їх деталями. На нашій картині намальовано історичний факт: у 1598 році на беріг Голандії викинуто було бурю кита, якого і оглядає нарід.

ЛІВОРУЧ ДВЕРЕЙ.

На долівці — комода з горіхового дерева в бронзовій оправі у стилі рокайль, російської роботи, з кінця XVIII в.

НА КОМОДІ.

Мармурова група хлопчика, що надимає пухир; приписують її італійському сницареві і медальєрові Крістофоро Соларі, учневі Браманте. Але, можливо, що це робота невідомого майстра XVII в., що працював у стилі Берніні.

НА СТІНІ ПО-НАД КОМОДОЮ.

Угорі, ближче до двери. Портрет невідомого, роботи голандського художника Пікеноя (Ельяша).

Микола Пікеной (1590-1646) модний портретист Амстердама, з другої чверти XVII в. підчас славнозвісної діяльності великого Рембрандта.

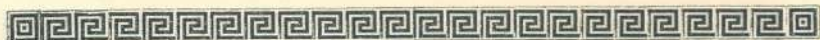
Під портретом — картина „Сон пророка Ісаїї“ художн. Говерта Флінка.

Г. Флінк (1615-1661) один із учнів Рембрандтових — історичний художник.

Ни жче — „Портрет батька“ худ. Рембрандта, що його писав був сам художник.

Рембрандт ван-Рін (1607-1669) славнозвісний голандський художник. світла й тіні, великий кольорист і ще більший техник. Учень, зразу Сваненбурга, далі Ластмана, а більше — природи. Надзвичайно плодовитий майстер, що не мав собі рівного сміливістю письма й виявленню світляних ефектів. Портрет батька змальовано підчас найбільших досягнень світляних ефектів. Рембрандт писав портрети, різні цивільні й релігійні сцени. Вважався та й уважається за найкращого гравера-офортиста. Відбитки з його гравюр розходилися по всьній Європі; свого часу зробили вони великий вплив на нашого художника і поета, Тараса Шевченка.

Ще ни жче — невеличка картина в дуже характерних для своїх часів кольорах „Св. Іван у пущі“ худ. П. Бриля.

Павло Бриль (1556-1626) фламандський художник з Антверпена, учень свого батька Матвія, писав краєвиди й марини. Творчість його була під впливом італійських майстрів, що на їхній батьківщині він провів значну частину свого життя. Фундатор краєвидного стилю, з деякою мірою умовного.

СЕРЕДНІЙ РЯД КАРТИН.

Угорі — „Музикальна родина“ худ. Я. Г. Кейна.

Яків Геррітц Кейп (1594-1651) голандський художник з Дордрехта, писав краєвиди, портрети, тварин. Учень художника Блюмарта. Фундатор нової гільдії св. Луки (малярський цех у 1642 році).

Під нею — портрет еспанської інфанти Марії Терезії, роботи славнозвісного художника кольориста, маляра побуту еспанського двору, Веласкеца.

Жуан Родрігец де-Сільва і Веласкец (1599-1660) з Севілли, художник, твори якого приваблювали і приваблюють очі всіх народів за всі часи, сміливістю пензля, чудовою гармонією кольорів, теплих, глибоких, і виявленням що-найхарактерніших, що-найтиповіших особливостей портретованих осіб з їхньою двірською пихою, тупістю і виродженням.

Поряд — портрет еспанського короля Генриха II-го, роботи художника Кареньо.

Хуан Кареньо де-Міранда (1614-1685) еспанський майстер портретист, — відомий портретами монархів, наслідувач напрямку Веласкеца і навіть ван-Дейка. Твори його дуже рідкі.

Нижче: а) „Мертва натура“ відомого еспанського художника Франциско Зурбарана.

Франциско Зурбаран (1598-1662) - представник натуралістичного еспанського стилю, малював сцени релігійного характеру (легенди про чернецькі мари, муки святих); видатний рисувальник і великий майстер у трактуванні світла, блиску.

б) „Морський краєвид“ худ. ван-дер-Капелле.

Ян ван-дер-Капелле (1624-5-1679) амстердамський художник морських і зимових краєвидів. Бісграфія його мало відома. Вогкість повітря морського з далями, барками, со-

ковитими хмарами, чудово намальовані і ніби-то ледві, ледві торкнуті пензлем — характерні особливості цього майстра.

Третій ряд угорі. — „Портрет старої жінки“ художника Сейбольда.

Христіан Сейбольд (1697-1768) німецький художник, двірський майстер імператриці Марії Терезії, мало видатний своїми творами.

Під ним — „Мадонна“ роботи невідомого ломбардського майстра XVII в. школи Корреджо.

Нижче — „Портрет пані“ голандського художника ван-дер-Гельста.

Бартоломе ван-дер-Гельст (1613-1670) учень М. Пікенол, амстердамський художник портретист, в свій час дуже популярний майстер, який перейняв замовців Рембрандта. Виразний портретист з натуральними фарбами і м'яким моделюванням.

Ще нижче — „Портрет родини“ — Гонзалеса Коквеса.

Гонзалес Коквес (1628-1684) фламандський художник, учень П. Брейгеля і Д. Ріккерта, відомий портретист, що писав і краєвиди. Як портретист свого часу видатний майстер; малював він портрети коронованих осіб не тільки своєї країни.

ПРАВОРУЧ ДВЕРЕЙ (від входу).

Перший ряд. Портрет Марії Шурманс (артистки і вченої із Утрехта), роботи Якова В. Дельф.

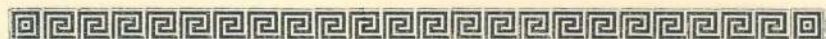
Яків Віллемш Дельф (1619-1661) голандський художник, учень М. Я. Міревельта, представник малярства повістарського.

Нижче — „Ноїв Ковчег“ Г. Йорданса III-го.

Ганс Йорданс III-й (1595-1643) фламандський історичний художник.

Під нею — „Портрет жінки бургомістра“, роботи Антонія П. Стеверса.

Антоній Паламадес Стеверс (1601-1763) художник Дельфтської школи і наслідувач художніх напрямків Д. Гальса, побутовий художник голандського громадянства. Портретист і жанрист.

Ще нижче: а) ліворуч — „Портрет молодої пані“ невідомого голандського художника біля 1520 року. Раніш приписувався Корнелію Кетелю (1548-1616);

б) праворуч — портрет славнозвісного філософа Рене Декарта (1596-1650) роботи Ф. Гальса.

Франс Гальс (1617-1669) талановитий голандський портретист, з великими технічними досягненнями і дивно вільними способами малювати.

Середній ряд — „Перехід через річку“ художника ван-Бергема.

Микола ван-Бергем (1620-1683) видатний голандський художник, учень декількох майстрів і П. Клааса. Залишив по собі велику силу гарних краєвидів, які малював дуже легко і швидко, напів жартома.

Під ним — „Портрет абата-єпископа“ роботи художника А. Коельо.

Алонзо Коельо (1515-1590) єспанський портретист і історичний художник, учень Рафаеля і Ант. Моро; працював в Іспанії і Португалії, користувався великою пошаною при дворі. Провідник чистого натуралізму.

Третій ряд, у самому кутку. — „Портрет невідомого“, приписується роботі відомого фламандського художника Антонію ван-Дейка (1599-1641).

Нижче — „Череда“ художника Т. ван-Берген. (Ст. К. 324).

Тері ван-Берген (1645-1689) учень художника ван-де-Вельде. Творець краєвидів і аніمالіст.

Ще нижче — „Портрет пані“ К. ван-дер-Воорт.

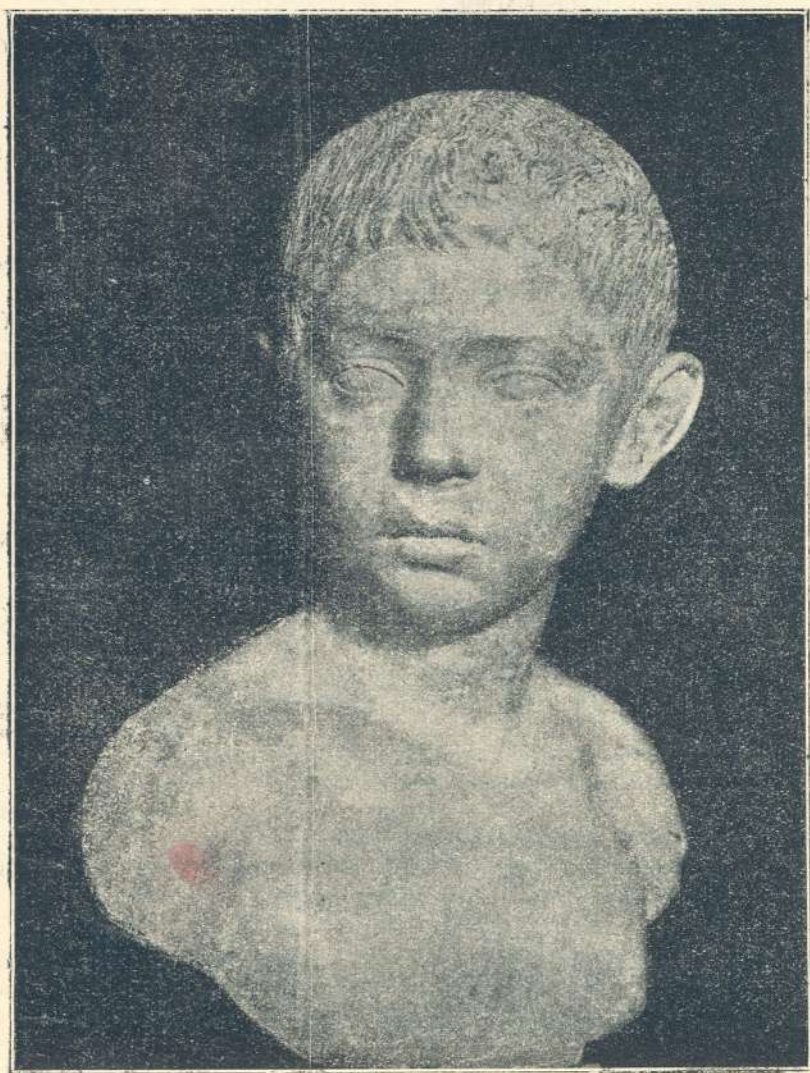
Корнелій ван-дер-Воорт (1576-1624) голандський художник, один з найкращих портретистів в Амстердамській школі свого часу.

Під ним у самому низу — „Пустельники монахи“, невідомого нідерландського майстра, кінця XVI в.

НА ДОЛІВЦІ КОЛО ЦІЄЇ СТІНКИ.

Дерев'яний з бронзовими окрасами стіл, французької роботи XIX в., в стилі Люї XVI.

На столі — дві мармурові голови, римської роботи II в. перед Хр. (стор. 43).

Мал. 4. Хлопцеве погруддя. Римська робота біля Хр. (Стор. 42).

СТІНА З ДВЕРИМА ДО ДАЛЬШОЇ ЗАЛІ

(Ідальні).

Над дверима — „Веселий концерт“ Я. ван-Бронкхорста. (Ст. К. 261).

Ян ван-Бронкхорст (1603-1677) голандський художник, один із численних майстрів цієї родини. Писав історичні сцени і краєвиди. Твори його дуже рідкі.

Ліворуч — „Алегорія“ венеціанського майстра Тіціана. Це повторення з деякими відмінками картини: „Венера з молодою бакханкою“, що в Мюнхенській Пінакотекці (№ 1116). Колись належала бувшому Імператорському Ермітажеві.

Тіціано Вечеллі (1477-1576) — славнозвісний венеціанський художник, учень Дж. Белліні, найвидатніший майстер що-до кольориту і композиції, що-до реалізму і в той-же час ідеалізму своїх речей, серед венеціанців. Людська краса і багатство природи — його мотиви.

Під нею: праворуч — „Кабінет аматора мистецтв“, художників Д. Теньєра (молодшого) і Ф. Франка (зображено збірку самого Теньєра). Теньєрові належать фігури. Франкові — антураж. (Ст. К. 170).

Давид Теньєр молодший (1610-1690) фламандський художник, популярний жанрист, поет інтимних сцен з міського життя.

Франс Франк (1581-1642) один з величезної родини фламандських художників Франків (до 30 чоловіка) художник жанрів, інтер'єрів.

За старих часів співробітництво двох майстрів в одній картині траплялося часто, особливо з'єднуються жанристи з пейзажистами, або з інтер'єристами.

Ліворуч — „Війна селян з салдатами“ — С. Франка.

Себастьян Франк (1578-1647) один з вищезгаданої фламандської родини художників; зображає сцени селянського життя і міського з усіма належними деталями й особливостями.

Нижче, посередині — „Портрет невідомого в береті“ художн. А. де-Гельдер.

Аарт де-Гельдер (1645-1727) наймолодший Рембрандтів учень, що продовжував працювати в манері письма свого навчителя, навіть у XVIII в.

Праворуч — „Людське лихоліття“ художника Д. Кейніка.

Давид Кейнік (Рамелер) (1636-1687) фламандський, мало відомий художник з Антверпена, учень Фіта, один з невеликої кількості художників свого часу, який мандрував по всій Європі. Писав пейзажі, квітки, сцени.

Ліворуч — „Марія Єгипетська“ худ. А. ван-Ньюланда.

Адріян ван-Ньюланд (1587-1658) амстердамський пейзажист і історичний художник, учень П. Ізаака, як художник він досить самостійна особа, що приєдналася до сучасних течій у мистецтві свого часу.

На долівці під цією стінкою — скриня чорного дерева, в різних мідяних бляхах, німецької роботи. На віковій скрині посередині — бляха з гербом власника (родини Ейзильд-Шейнцбург) і датою „1660“ року.

На скринці — мідяний казан, з ручкою, з окрасами різними і срібними жированими, перської роботи кінця XVII, початку XVIII в.

Праворуч від дверей, нагорі — „Феб і три німфи“ 4. „Приймний Сон“) художника Я. Йорданса. (Ст. К. 205).

Яків Йорданс (1593-1671) фламандський видатний історичний і портретний художник, один з численної родини Йордансів (старший з 11 синів); один з найголовніших самостійних бельгійських реалістів, що стоїть поруч Рубенса, Вандейка; видатний кольорист.

Під нею посередині — „Портрет пані“ художника К. де-Вос.

Корнеліс де-Вос (1585-1651) фламандський портретист і жанрист, самостійний художник дорубенівської школи, спокійний, щирий і правдивий натураліст і кольорист.

Ближче до дверей — „Засада на дорозі“ гол. художника Себастьяна Франка (1578-1647).

Про нього дивись вище (стор. 45).

Нижче — „Портрет пані“ худ. Г. Терборха.

Герардт Терборх (1617-1681) великий голандський майстер; багато мандрував по Європі; видосконалений портретист і поет тендітних народніх сцен вищих кругів. Гарно розумів освітлення сцен. Навчитель цілого ряду художників, представників шляхетного жанру сучасного йому громадянства.

У самім кутку, починаючи згори — „Голова амура“
худ. Б. Скідоне.

Бартоломей Скідоне (1570-1615) італійський майстер з
Модени, учень Карраччі, відомий світляними ефектами в
ландшафтах.

Під ним — „Краєвид“ художн. Г. Гейш.

Гільюм Гейш (XVII в.) голандський художник, пейза-
жист; маловідомий.

Нижче — „Лісовий краєвид“ художн. К. Моленара.

Корнеліс Моленар (1640- ?) популярний свого часу
пейзажист. Твори його надзвичайно рідкі.

Ще нижче — „Краєвид“ Г. Гейша.

(Про Гейш — дивись вище ця-ж сторінка).

Під нею — „Голгофа“ художн. Г. Блеза. (Ст. К. 154).

Герік Блез (біля 1480-1550) нідерландський худож-
ник прозваний італійцями — Чиветта (Сова). Працював
під впливом Італії. В своїх працях стоїть на переломі
між італіянізуючими і старими нідерландськими худож-
никами.

У самім низу — „Портрет вельможі“ художн. Гер.
Терборха (див. вище стор. 46). (Ст. К. 277).

Цю картину відомий знавець Бредіус приписує Ру-
дольфу Костц (1654), учневі Терборха.

СТІНА ПРОТИ ВХОДУ ДО ЗАЛІ (з східців).

Над каміном, посередині — „Воскрешення Лазаря“ —
картина-повторення славетного фламандського художника
П. П. Рубенса (1577-1640), або його школи, тієї картини,
що знаходиться в Пінакотечі м. Туріна.

Під нею — „Портрет невідомого“ роб. художника
Г. Пота.

Геріх Пот (1585-1657) голандський маловідомий ху-
дожник, школи Гальсів в Гаарлемі, що дала новий націо-
нальний напрямок голандській школі.

Поряд — „Поклоніння волхвів“ видатний примітив
Брюгського художника XV в. (біля 1490 року). Це дві плитки
з невеликих дощок.

Поруч неї — „Мадонна“ невідомого художника французької школи XV в. Твір — дуже цікавий і важливий своєю композицією, рисунком і кольоритом.

ЧАСТИНА СТИНИ, ЛІВОРУЧ КАМІНУ.

Середній ряд — „Портрет невідомого“ художн. П. де Мойя.

Педро де Мойя (1610-1666) єспанський художник з Гренади. Художник, що працював під впливом нідерландців, куди він мандрував замість звичайної мандрівки художників у Італію; виливав своїми творами на Мурільйо.

Нижче — „Катування св. Катерини“ уславленого фламандського художника Барендта ван-Орлей.

Барендт ван-Орлей (1485-93-1542) з Брюсселя. Працював під впливом Рафаеля, Дюрера і инш. Писав картони для скла і килимів. Представник романтизму в Нідерландах. Твори його трапляються дуже рідко.

НИЗКА КАРТИН, ЛІВОРУЧ, У КУТКУ.

Горішня — „З пастівня“ художн. Б. П. Оммеганка.

Балтазар Павло Оммеганк (1775-1826) антверпенський художник, відомий пейзажист і анімаліст. Чепурно розміщені маси сюжета, ефектне освітлення, теплі фарби — його стиль.

Під картиною Оммеганка — „Поклоніння волхвів“ художника Я. Утеваль.

Яким Антоній Утеваль (Утеваль) (1566-1638). Провідник італійських ідеалів в голандському малярстві. Чепурний малюнок, продумана композиція, в деякій мірі умовна — характерні особливості його творів.

Нижче — „Двір великого палацу“ художника Вр. де-Вріс.

Врідеман де-Вріс (1527-1601) голандський (Гаарлемський) художник, який присвятив себе малюванню майже виключно архітектурних композицій і краєвидів. Одноманітний у фарбах, багатий у формах і композиціях.

Ряд, праворуч середнього, ближче до каміну — „Портрет хлопця“ невідомого голандського художника XVII в.

Приписувано його Францу Гальсу, але для такої кваліфікації нема певних даних, ні в засобі письма, ні в техніці, ні в кольориті. В усякім разі портрет належить великому майстрові.

Під ним — „Портрет Біянки Капелло“ (жінка Франческо деї Медічі, відома своїми пригодами), писаний невідомим італійським художником, венецької школи XVII в. (Ст. К. 29).

Нижче — „Портрет Готфрида Гінтера з Амстердама“ худ. М. Муехера. (Ст. К. 285).

Міхель ван-Муехер (1645-1705) голандський історичний і портретний майстер. Учень Метсю і Остаде.

Ще нижче — „Лісовий краєвид“ худ. І. Рюїздаля.

Ісаак ван-Рюїздаль (1625-16-2) голандський майстер, один з художньої родини. Відомий пейзажист. М'які соковиті фарби; чудові далі, глибокі тіні — характерні його особливості.

ЧАСТИНА СТІНКИ ПРАВОРУЧ КАМІНА.

Посередині, угорі — „Йосип обвинувачений жінкою Пентефрія“ худ. Ф. Боль.

Фердинанд Боль (1611-1681) голандський художник з учнів славнозвісного Рембрандта, який скоро забув заподати вчителя і творив в академічному напрямку.

Під нею — „Спокуса св. Антонія“ — повторення картини дуже відомого нідерландського художника Єроніма ван-Босха (інакше — ван-Акена).

Єронім Босх (1450-1516) великий майстер з ранніх нідерландців, який всеєке життя своє віддав на передачу в своїх творах тих людських страхів, що перенесла його рідна країна під час панування еспанських розбоїв, руйнації, пожеж.

Під нею — низка дрібних картин, починаючи зліва направо:

а) „Урочистий похід“ художн. М. Франкена (старшого).

Микола Франкен старший (1520-1596) один з численних художників родини з цим прізвищем, історичний і жанровий майстер.

б) „Христос у пеклі“ писана двома художниками, фламандцем Я. Брейгелем і німцем І. Ротенгаммером. (Брейгелеві належать фігури; Ротенгаммерові — краєвид).

Ян Брейгель (1568-1625) син П. Брейгеля (старшого), художник, що писав маленькі краєвиди, іноді виключно для інших жанрових художників, які вміщали там свої сюжети.

Йоган Ротенгаммер (1564-1623) мюнхенський художник, представник німецької несаможитності в мистецтві: майстри працювали то під впливом нідерландських, то італійських художників.

в) „Христос у Гефсиманському саді“ невідомого художника фламандської школи XVI в.

Ряд, у самім кутку, вгорі — „Портрет королевої“ невідомого еспанського художника XVI в.

Під ним — „Букет квіток“ художниці Р. Рюш. (Ст. К. 328).

Рашель Рюш (1664-1750) голандська видатна художниця, учениця Гіл. ван-Альста; писала виключно квітки, комахи.

Нижче — „Портрет пані“ худ. Ю. Сустермана.

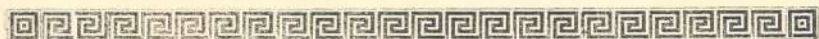
Юстус Сустерман (1597-1681) антверпенський портретист, учень де-Воса, жив у Флоренції; приятелював з правителями Флоренції: Козьмою II, Фердинандом II-м, Козьмою III-м; мав великий вплив на флорентійських майстрів XVII в.

КОЛО ЦІБІ СТІНКИ РОЗМІЩЕНО:

На каміні: дві бронзові групи (на маленьких підставках), що зображають подвиги Геракла: перемогу над Лернейською гідрою і ловлю Кіринейської олениці, робота французького сницаря, початку XIX в.

Праворуч і ліворуч каміна, на двох колонах розжувато-жовтого мармуру італійської роботи, поставлені два бронзові погруддя філософів, італійської роботи невідомого майстра, поч. XIX в.

Під картиною Б. в.-Орлея — комода французької роботи XVIII в. з бронзовими окрасами в стилі Рокайль.

На комоді — мармурове погруддя хлопця римської роботи II в. перед Христом. ✓

Під картиною Босха, коло правої частини стінки, на столі нової роботи, в стилі італійського відродження, посередині: порцелянова велика біла ваза, з синіми фігурами і квітками, китайської роботи XVIII в.

Праворуч і ліворуч вази дві вузькі білі порцелянові вази з синіми окрасами китайської роботи XVI в. з золоченою оправою французького майстра XVIII в. „Vigier“.

У кутках, коло цієї стінки, на двох мармурових кольорових колонах стоять мармурові погруддя:

а) „Голова цариці“ — грецької роботи архаїзуючого стилю II в. перед Хр.; ✓

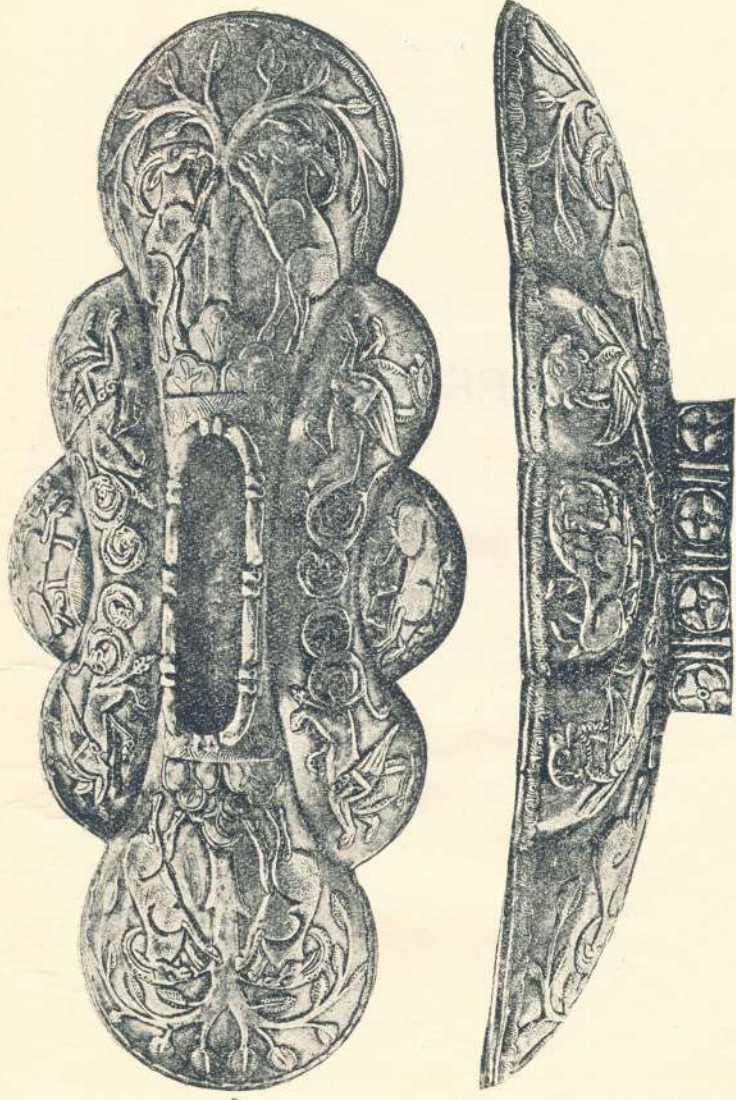
б) „Жіноча голова“ — римська робота (провінційна) II-III в. по Хр. ✓

ПОСЕРЕДИНІ ЗАЛІ.

Бронзова постать „Тріумф Галатеї“ (водограй) роботи худ. А. Сансовіно.

Андрій Контуччі, прозваний Сансовіно (1460-1529) флорентійський сивцар, великий майстер раннього відродження. Вихованець школи Полайоло у перших своїх творах і проводир зрілого нового відродження в своїх творах пізнішого часу. Працював поруч Мікель-Анджело і являється великим представником високого флорентійського відродження.

Мал. 5. Срібне блюдо. Персія часів Сасанідської династії (VI—VII стор.).

Друга заля

Заля італійського мистецтва.

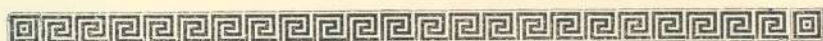
ПРИ вході в залю, із фламандської залі, коло самісіньких пілястр стоять: праворуч — на зеленій мармуровій підставці-колоні — мармурове погруддя хлопця (робота римських майстрів за часів Августових). Ліворуч — мармурове-ж-таки портретне жіноче погруддя римської роботи, з великою куафюрою, яку звичайно носили придворні дами за часів римського імператора Траяна. Портрет зображає сестру Траяна — Марціянну. ✓

НА ПРОСТІНКАХ, ЛІВОРУЧ ВХОДУ.

Зверху — картина італійського майстра Лоренцо Лотто: „Свята родина“ (Ст. К. № 63). ✓

Лоренцо Лотто італійський майстер венеціанської школи (1480-1556), народивсь у Венеції, помер у Лоретто. Учень видатного майстра Джованні Белліні, почасти, йде й за Пальмі Старшим. Працював під впливом творів римської школи.

Під нею — картина невідомого італійського майстра, венецької школи: „Божа мати з хлоп'ям, Іваном Хрестителем та первосвящеником“ роботи венеціанського майстра XVI в.

Нижче (3-й ряд) — три картини, ідучи зліва направо:

- а) „Мадонна“ італійського майстра XIV в. Підпис: „Marcus Pilius. Magistri Pauli. pinxit. ohe opus“ (Ст. К. 13).
- б) „Заручини Марії“ так зване „Sposalizio“ італійського художника умбрійської школи Перуджіно XV-XVI в.
- в) „Свята Катерина Сієнська“ худ. Симона Мартіні (Ст. К. № 4).

Симоне Мартіні (Меммі) (1284-1344) італійський художник сієнської школи, найвидатніший майстер своєї доби. Форми й фарби в нього чисті, висловлюювався він ясно; писав натуралістично, та ще й на золотому тлі.

Унизу коло простінка ліворуч входу — лежача вітрина, у якій розміщено декілька речей італійського мистецтва.

- 1) Три дверні бронзові молотки, роботи XVI в.

Дверних молотків, що ними стукано в двері замість наших дзвоників, італійці вживали ще довгенько-таки, бо аж до XIX в. включно; тільки-ж тая чудова художня обробка, яку маюць, між иншим, наші молотки, відноситься до високого ренесансу в Італії.

- 2) Шкуратяна конічної форми скринька з особливо пошитою вишиваними визерунками, роботи XVI в., з гербом.

3) Два полумиски прикрашені „мальовничою емаллю“, один роботи майстра Йосипа Лімузена 1567 року, з зображенням Аполлона; другий — невідомого майстра з тих-же-таки часів.

- 4) Бронзовий світильник у формі зігнутої посудини, з ланцюжком, раніших християнських часів.

5) Бронзова личина — накладна окраса XVI в.

6) Мідяна консоль-підставка під лямпату XVI в.

- 7) Глиняна полив'яна мисочка, з портретом усередині, італійської роботи XV-XVI в.

НА ПРОСТІНКОВІ ПРАВОРУЧ ВХОДУ.

Триптих з пределлю, у високій різьбленій рямці в формі трьохчастих арок, з картинами угорі над арками. Робота сієнського майстра Сано ді-Піетро (XV в.).

Сано ді-Піетро (1406-1481) сієнський майстер, провідник старих малярських принципів. Художник виключно релігійного змісту. Писав при дворі папи Пія II-го портрети і картини.

Під картиною Сано ді-Піетро — два портрети:

1) Дожа в типовій шапці і багатій одежі. У правому нижньому кутку портрета стьожка з написом: „Ioan Mosenigo. Dux.“

2) І портрет догаресси того-ж розміру, того-ж письма і в тих-же кольорах, невідомого майстра (малярство венеціанських майстрів XVI—поч. XVII в).

СТІНА ПРАВОРУЧ ВХОДУ ДО ІТАЛІЙСЬКОЇ ЗАЛІ.

Посередині, картина італійського майстра Марко Пальмеццано: Б. М. з хлоп'ям, та Петром і Іваном по боках.

Під тронем, на бар'єрі, на якому стоять Петро та Іван, ярлик з написом: „Marcus Palmasanus forliviensis pinsebat“.

Марко Пальмеццано, флорентійський живописець (Пальмедіанно теж) (1456-до після 1537 р.), з Форлі Умбрійської школи, учень і послідовник відомого Мелоццо да-Форлі. Писав картини релігійного змісту в композиціях симетрично витриманих, умовних; в кольориті червоно-каштановому. Знавець перспективи. Твори його трапляються надто нечасто.

Під картиною Пальмеццано — вузька картина майстра Делло Деллі: „Прийом цариці Савської Соломоном“.

Делло (скорочене Данило) ді-Нікколо Деллі, флорентійської школи XV в. (народ. 1404 р.), майстер шлюбних скринь (кассоне), різьбяр і zarazом маляр; він розмальовував свої-ж-таки роботи скриньки для посагу. Наша картина — це дошка від віка такої скриньки.

Під картиною Деллі, на долівці шлюбна скринька (кассоне), у якій переховувався посаг італійської молодой. Робота італійська XV-го в. Скриню цю оздоблено спереду рельєфним орнаментом, типовим для таких творів отієї доби. Її пофарбовано і, в деяких частинах, повизолочувано. На переднім боці віка інкрустовано деревом напис: „que“.

nupta. ad. carum. tulit. maritum“ = „що молода приносить коханому молодому“. Ця скриня переховувалася раніше в замку „д'Арсом“ і належала родині князів Массімі. Згодом потрапила вона до збірки Рішар (каталог, № 1696). Нарешті її придбали були з цієї збірки фундатори Музею.

ПРАВОРУЧ КАРТИНИ ПАЛЬМЕЦЦАНО.

Портрет молодої жінки, чи там дівчини, невідомого італійського майстра XVI в.

Нижче — поясний чоловічий портрет роботи Аполлодоро Франческо. На портреті середнього віку чоловік в $\frac{3}{4}$ праворуч, у жабо; він лівою рукою підтримує ефес еспадрона. Підпис: „Fran. Apolodoro 1585 in p. d. a.“ (Ст. К. № 67).

Франческо Аполлодоро історичний і переважно портретний маляр венеціанської школи наприкінці XVI в., напоч. XVII в. Чистий натураліст. Прапі його заватдо рідкі.

Під ним, посередині, „Розп'яття“ з Б. М., Іваном, Домініком, та двома янголами; на золотому тлі, робота Т. Джоттіно.

Тома Джоттіно — Тома ді-Лапо (Джоттіно — маленький Джотто) (1324-1356), тосканський історичний художник. Ретельний наслідувач Джотто (відкіля — Джоттіно).

Праворуч від неї — „Чернець у печері“ — майстра Римської школи П. да-Кортана.

Пістро да-Кортана (Береттіні) (1596-1669). Представник і засновник декадансу в мистецтві Італії. манірного, бездушного. Зовнішній блиск, ефект, нехтування студій над природою — характерні риси для цього напрямку.

Ліворуч „Різдво Христове“ — майстра школи Джотто (XV в.). (Початок італійського малярства після довгих часів іконописання).

ЛІВОРУЧ КАРТИНИ ПАЛЬМЕЦЦАНО.

Угорі: „Св. Родина“ невідомого італійського художника XV-XVI в.

Нижче: „Св. Родина“, старовинна копія з картини Себастьяна Майнарді, що в Луврі у Парижі (Ст. К. № 16).

С. Майнарді (1515 р.) італ. художник з С. Джімініяно, учень Гірладайо, писав портрети і історичні картини в ніжних формах і композиціях, робив фрески.

Під нею праворуч — „Прелат на молитві“ Джентілле Белліні.

Джентілле Белліні (1421-1501) венеціанський майстер історичної і портретної, учень свого батька Якова. Якося жив був при дворі Султана в Костянтинополі, де понамальовував багато малюнків. Відогравав чималу роллю в малярстві отих часів, своєю свіжістю та натуралізмом.

Ліворуч — „Поклоніння Спасителеві“ художн. Людовіко Маццоліно.

Людовіко Маццоліно (1481-1530) художник, що належав до школи старо-ферарської, яка працювала під великим впливом Джорджоне та Тіціана. Писав невеличкі картини на релігійні теми сильними фарбами, соковитими, гарячими.

Нижче — „Похід на молитву“ художн. Превіталі.

Андрій Превіталі (1470-1528) венеціанський майстер, учень Івана Белліні. Відомий перспективіст, кольорист, славивсь своїми обличчями мадонн.

ПІД КАРТИНАМИ НА СТОЛИКУ.

При вході до сусідньої залі — невеличка дерев'яна скринька з рельєфними визерунками французької роботи XVI в. На тому-ж-таки столику мармурове погруддя юнака грецької роботи з другої половини V в. перед Хр. школи Поліклета (в Аргосі), великого представника пелопонеського мистецтва, протилежного аттичному. Різбяр, відливник, фундатор канона („Дорифор“) (канон — певна форма і пропорції людської постаті).

МІЖ ВІКНОМ ТА ДВЕРИМА

до сусідньої кімнати на мармуровій підставці — мармурове погруддя молодої дівчини, римської роботи II в. по Хр. школи портретної.

Там-таки-ж коло простінка — „Мадонна“, барельєф із „Stucco“ італійської роботи, невідомого майстра XVI в.

НА ПЕРШОМУ ВІКНІ.

Три бронзові статуї:

- а) Копія Аполлона „Савроктона“, робота Праксителя;
- б) Фавнесса — італійська робота XVI в.
- в) Геракл — невідомого майстра італійської школи.

У ЛЕЖАЧІЙ ВІТРИНІ КОЛО ВІКНА

розміщено різні медалі, плакетки і монети, головним чином італійських майстрів, з часів відродження. Між ними: медалі відомого італ. майстра Вітторе Пізано: (медаля з портретом д'Есте в профіль на однім боці, та левом на другім і з підписом автора. Медаля з портретом Нікколо Піччініно з грифоном на другім боці).

Далі — медаля роботи Сперандіо з портретом проповідника Чезаро.

Медаля з портретом С. Малатести, роботи Маттео де-Пасті XV в.

Крім того декілька дрібних монет грецьких. Срібна табатирка російської роботи з портретом цариці Катерини II-ої. Роботи рос. майстра Тимофія Іванова.

НАД ЦІЄЮ ВІТРИНОЮ, У НОВІЙ РЯМЦІ.

Картина дуже рідкого італійського майстра Спінелло Аретино „Розп'яття“.

Спінелло Аретино, художник Тосканської школи, на початку раннього відродження (народивсь р. 1333 в Аретцо, помер р. 1410), отієї переходової доби поміж старим та початком нового. Майстер численних фресок у стилі Джотто.

МІЖ ПЕРШИМ І ДРУГИМ ВІКНОМ.

В притик до простінку — різна дерев'яна шафа італійської роботи XVI в. з численними явними і таємними шухлядами.

На шафі — сині скляні вази у срібній оправі. Належали колись єпископові (герб і ознаки його вирізано на оправі), потім — пані Павлові Борґезе. Італійська робота XVII в.

НА СЕРЕДНЬОМУ ВІКНІ.

Мармурова голова грецької роботи IV-III в. перед Хр. у короні, (на якій зображені зубці мурів; була покровителькою міста). ✓ *Жука*

Далі, між другим і третім вікном велика шафабювар венеціанської роботи XVIII в. з люстрами роботи муранських майстерень.

КОЛО ТРЕТЬОГО ВІКНА

перед входом до так званого золотого кабінету, на окремій підставці — картина з зображенням Б. М. з хлоп'ям Спасителем, що стоїть на столі, та Іваном Хрест. коло столика. Італійська робота XV в., школи Філіппіно Ліппі.

Між картиною і шафою, на зеленій мармуровій колоні бронзовий кібчик єгипетських майстерень Нового Царства.

Коло входу до золотого кабінету ліворуч на столику - постать Гермеса у формі Сатира з чорного каменя базальту з бурдюком на плечах, грецької роботи IV в. ✓ *Гітман*

СТІНА З ДВЕРИМА ДО ЗОЛОТОГО КАБІНЕТУ.

Угорі — картина-пределла „Плач коло гроба Спасителя-вого“, робота італійського художника Миколи Алуно (Умбрійської школи, XV в.).

Нижче, посередині, в одній з картиною рямі — „Мадонна“ славетного вчителя Рафаелевого, Петра Перуджіно.

Петро Перуджіно (1446-1524) умбрієць родом і композицією своїх картин, флорентієць що-до фарбів; у своїх творах майстер спокійних, дуже далеких від тогочасного життя, типів. Провідник симетричної композиції, гармонічних попригушовуваних кольорів, наприкінці своєї діяльності зробивсь „манірним“, занудливо-солоденьким.

ЛІВОРУЧ „МАДОННИ ПЕРУДЖІНО“.

Картина — „тондо“ Св. Родина і св. Катерина, Бартоломея Паккіаротто. (Ст. К. № 6).

Бартоломео Паккіаротто (середина XVI в.) італійський майстер сієнської школи.

Праворуч: картина — „тондо“ „Св. Родина“ художника Джованні Франческо Пенні (XVI в.).

Учень і постійний помічник Рафаеля в його розписах. Часто закінчував праці Рафаелеві. Праці його часом трудно відрізнити від творів учителя. Нашу картину написав Пенні з малюнку Перуджіно, з якого писав і свою Мадонну Рафаель: „del Disca „Tegranova“ (у Берліні). (Ст. К. 28).

У НИЖНЬОМУ РЯДІ:

Посередині—картина Якопо Селлайо: „Орфей і Евридика“.
Картина ділиться на дві частини:

- а) Орфей перед богом підземного царства, і
- б) Орфей і Евридика виходять з підземного царства.

Якопо Селлайо (1442-1493) італійський майстер, Тосканської школи, учень фра Філіппо Ліппі; розвився під впливом Сандро Боттічеллі і Доменіко Гірландайо. Твори його дуже рідкі і мало відомі, а в Росії їх майже й зовсім немає.

Праворуч картини Селлайо — „Мадонна“ італійського майстера Бартоломея Монтанья.

Бартоломео Монтанья (1445-1523) розвився під впливом творів Мантеньї і Карпаччіо. Один з найкращих між венеціанцями і падуанцями. Сильний, точний у портреті, холодний і соковитий у фарбах.

Ліворуч картини Селлайо — червона шовкова короґва, що розписав її видатний майстер, вчитель Рафаеля П. Перуджіно (стор. 63), з зображенням благовісника-архангела.

Коло стіни — на долівці дерев'яна різьблена скриня (Cassone) для посагу, італійської роботи XVI в. На скрині — глиняний розмальований посуд італійської майстерні Дерута.

Завод Дерута існував був у передмістю Перуджі на Орвістській дорозі в Італії. Заснований ніби-то учнем Луки делла Роббіа, Agostino di Antonio Duccio; працював з початку XVI в. до кінця XVIII-го. Твори цієї майстерні надзвичайно декоративні, пишного жовто-блакитного та фіялкового кольору, з ніжним перловим, дуже типовим для цієї майстерні блиском. Наприкінці XVIII в. твори її так що й зовсім повироджувалися, поробилися занадто вже грубі, різкі, кричущі та й до краю загубили всеняку свою гармонію.

Серед залі — круглий дерев'яний стіл з інкрустацією італійської роботи, кінця XVI, початку XVII в.

НА КРУГЛОМУ СТОЛІ.

Три бронзові статуетки:

1) Посередині: Персей, що зняв голову Медузи, тогочасна копія з деякими відмінками з відомої роботи Бенвенуто Челліні. Відміни має як проти статуї, що на старій площі у Венеції в Лоджія деї Ланці, так і проти статуї Національного Музею у Флоренції (всі дві роботи Челліні).

Бенвенуто Челліні (1500-1572) один з великих майстрів-скульпторів і ювелірів, флорентійської школи, більш відомий своєю автобіографією, ніж творами, яких занадто мало дійшло до нашого часу.

2) Бронзова статуетка Венери, роботи Джованні Болонья.

Дж. Болонья (1529-1608) великий майстер, родом з півночі (з м. Дуе у Франції). Працював усенький час з 1553 р. у Флоренції; являє собою майстра перехідної доби, з характерними рисами нової доби — барокко. Твори його різноманітні і призначенням своїм, і характером. Красою композиції і чепурними формами наша статуетка — одна з кращих його праць.

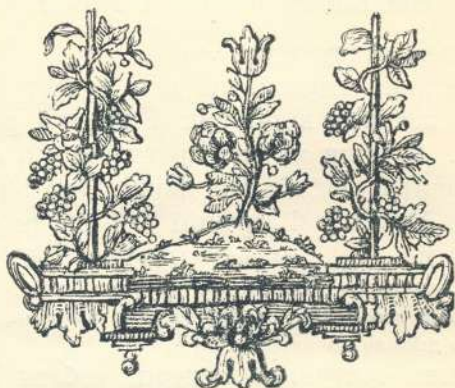
3) По другім боці — статуетка хлопчика, що стоїть з урною, невідомого італійського майстра, школи Сансовіно, XVI в.

На столі, навкруги статуеток — чотири майолікові блюда, італійської фабрики Дерута, XVI в. (про цю майстерню див. вгорі). Всі чотири належать до кращих творів цієї

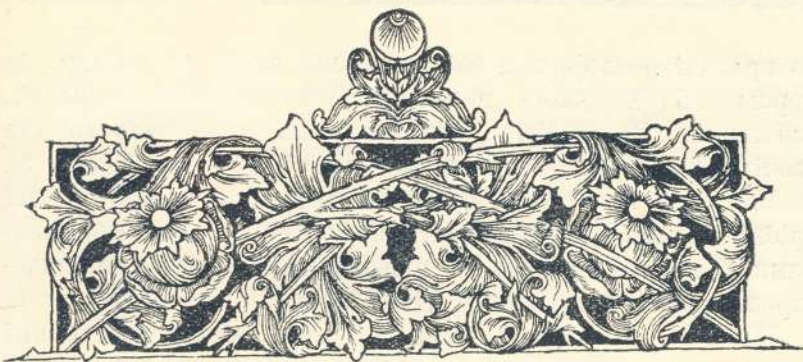

майстерні. Всі чотири пофарбовано типовими для майстерні Дерута кольорами, жовтогарячими з блакитним, і переливаються вони перловим блиском, секрет якого належав майстерні.

Стелю італійської залі розмалював видатний австрійський художник Ганс Макарт (1840-1884). Бокові його частини і фриз писав польський художник Я. Котарбинський, що довго жив і багато працював у Києві. У чотирьох частинах фриза зображені сцени з життя Єгипта, Греччини, Риму та Індії.

Третья зала.

„Зелений кабінет“.

В так званому „Зеленому кабінеті“ (назва через фарбу стін) розміщено речі, головним чином, середньовічні, західньо - європейського походження. Але, поміж ними є чимало й усяких інших речей, як от: класичної доби, далекого сходу, то-що, виставлених тут за браком відповідних помешкань. Особливо треба відзначити розміщені тут російські твори (ікони), китайські речі та речі класичних народів.

ПРИ ВХОДІ ПРАВОРУЧ.

Фошар (почесна зброя) папської охорони Папи Павла V-го (з родини Борґезе). На обох боках фошара — окраси виконані інкрустованим золотом, з емблемами і гербом родини Борґезе. Італійської роботи XVII в.

Поруч — двохмісцева „сталь“, або церковний стілець з різьбленого дуба, італійської роботи XV в., в характері готичського стилю.

За ним — шафа з різними речами перських та інших (за невеликими виїнятками) майстрів сходу — майолікою, сріблом, металічними речами, книжною мініятюрою, лаковими виробами, то-що. Між ними звертають на себе увагу, у середній частині шафи: на горішній полиці — срібне позолочуване довгасте блюдо з вісьмома півкруглими виступами

по краях і рельєфними зображеннями звірів та рослин. Це перське блюдо часів панування сасанідської династії, роботи від VI до VII в. по Хр. Вживалося мабуть для овочів. Знайдене в Острозькому повіті на Волині (мал. 5).

На тій-же-таки полиці, коло стінки шафи — дві срібні чашки, одна визолочувана, з рельєфними зображеннями в центрі; друга — з різьбленими. Обидві західньо-європейського походження XIII-XIV в.

Нижче, на стіні — книжна мініатюра. Посередині портрет молодого хлопця, який тримає в правиці жовтий мішок; з нахиленою головою, в зеленій одежі з жовтим шарфом на шиї. Робота перського (Мирак.) майстра XVI в.

Праворуч нього — зображення двох дерев, перської роботи XVI в.

Ліворуч — хлопець, що розмовляє з двома дідами, роботи перського, а, можлива річ, і індійського майстра XVI-XVII в.

В долішньому ряді мініатюра: Дервіш у прозорій тканині-спідничці поверх одежі; на тлі синього неба; робота індійського майстра XVII в.

Ліворуч нього — побутова сцена на тлі гарного пейзажу; робота перського майстра XVII в.

Праворуч — зображення на синьому тлі „боракхів“ (див. нотатки) перська робота XVII в.

На полиці — глиняна пляшка покрита пірузовою поливою з прорізною „сорочкою“ кругом. Робота малоазійських майстрів з „Ражеса“, XIII в.

Поруч — пірузова мисочка з двома сидячими фігурами по боках дерева. Робота майстрів „Ражеса“, XII-XIII в. (Ражес=Рагі).

На долішній полиці — велика посудина з легенькими рельєфними орнаментами, вкрита темно-синьою поливою. Персія XIII в.

В лівій боковій частині шафи — глиняна чашка з вушками по краях, вкрита пірузовою поливою. Персія XVI в.

Чашка глиняна розмальована синіми визерунками з прорізними ромбічними окрасами в стінках, заллятими тільки прозорою поливою. Робота перська XVII в.

За ними коло стінки — сторінка з арабської рукописної книжки — переклада з латинської: „Materia Medica“, Діоскорида, з мініятюрою, що зображає двох лікарів, які роблять ліки. Мініятюру і текст писано в Багдаді в 1222 році майстром „Abdallah ibn-el Fadhl“.

ЗА ШАФОЮ В КУТКУ.

Дев'ятеро маленьких образків, на білому тлі: „Похвала Пресвятій Богородиці“; другої половини XV в.; робота майстра з школи Діонісія, що розмалював Ферапонтів монастир в Новгород. губ., біля м. Білозерська.

Під ними — вітрина з різними металічними виробами московських майстрів XVII-XVIII в.

Поруч — образ архангела Михайла в багатому срібному емалевому окладі, московської роботи XVII в.

НАД ШАФОЮ З СХІДНИМИ РЕЧАМИ.

Угорі — образ Спаса, московського письма XVI в.

Поруч нього — два архангели того-ж-таки письма і того-ж часу, але які не належать до Спаса.

Під ними — „Деісус“ на червоному полі, новгородського письма XIV-XV в.

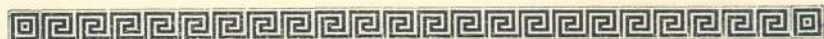
Праворуч — образ „Ілля пророк возноситься на небо“, в червоному серцевидному вогні. Новгород XIII-XIV в.

Ліворуч — образ „Ілля пророк в пустелі“ з „житіями“.

СТІНА ПРОТИ ВІКОН.

Горішній ряд:

Два образи Б. М.: один на жовтому полі, московського письма XVI в.; другий — на золотому полі італо-критського письма XV-XVI в.

Між ними:

1) Долішня частина запрестольного образу („пределла“), поділеного на п'ятеро окремих частин-зображень: Обрізання Господнє, Водохрещі, Розп'яття, Воскресіння Спасителя і Вінчання Богоматери, роботи італійського майстра школи Джотто (XIV в.).

2) Розп'яття з св. Дівою, Іваном, Домініком і двома янголами, на золочуваному тлі, роботи флорентійського майстра Томи Джоттіно (1324-1356).

Thomas di Laro прозв. Джоттіно, флорентійський майстер, портретист і історичний художник, мало відомий своїми творами, наслідувач Джотто, чому і здобув назву Джоттіно, себ-то маленький Джотто.

Дальший під ними ряд, ікони новгородської школи XV в.

З лівого боку праворуч:

- 1) „Усікновення голови Івана Предтечі“.
- 2) „Успіння Пресвятої Богородиці“.
- 3) „Св. Трійця“.
- 4) „Преображіння Господнє“.
- 5) „Тайна Вечеря“.
- 6) „Великомучениця Параскева П'ятниця“.
- 7) „Георгій Побідоносець“.

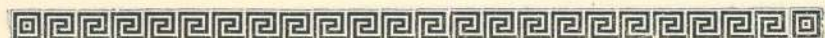
Нижче, ліворуч, під образами „Усікновення“ і „Успіння“ — „Чин пророчеський“, новгородської школи XV в.; на білому тлі.

Під образами „Преображіння“ і „Тайної Вечері“ — „Чинок“ на пірузовому тлі, XVI в. Московської роботи.

Під образом „Параскеви П'ятниці“ — „Чинок“ на оливково-зеленому темному тлі, письма московського, царського іконописця Прокопа Чиріна, перша половина XVII в.

У кутку, в цьому-ж-таки ряді — образ Б. М. на сіро-зеленому тлі, московського письма XVI в.

У кутку під „Чинком“ Пр. Чиріна — триптих з зображенням у середній частині Б. М. і Спасителя, в так званій „мандорлі“. У бічних частинах триптиха — сцени з життя Богоматери, робота сієнського майстра, що пра-

цював наприкінці XIV в. і був близький до праць художників з родини Гадді (Гаддо Гадді, Маттео Гадді, Таддео Гадді, або можливо Лоренцетті).

ШАФИ ПІД ОБРАЗАМИ.

На долівці.

Перша шафа (зліва направо) з речами, що побільше з Малої Азії та Далекого Сходу походять. Між ними, на першій полиці: глиняні, білою поливою полив'яні і розмальовані блюда з Малої Азії, XVI-XVII в. Циліндричний білий кухоль з квітками, роботи Родоських майстрів XVI в. Постаць ченця з слонової кости, китайська робота XVI-XVII в.

На другій полиці — блюда глиняні, білі, з квітками, роботи Родоських і Дамаських майстрів XVI-XVII в.

Глиняна полив'яна постаць коня, робота китайських майстрів VIII в. із часів Танської династії (618-907 по Христі).

Дві глиняні жіночі постаті, китайської роботи (III в. по Хр.) доби Ханської династії (206 перед Хр. — 220 по Христі).

Решта речей на цій полиці — китайські та японські вироби XVII-XVIII в.

На нижній полиці — мідяна рукомийниця, так звана „акваманіл“ (див. нотатки) в формі корови з телям і звіря на ній, перська робота XIII в.

Поруч — бронзовий глечик з вузькою шийкою і ручкою, з серцюватими рельєфними окрасами, перська робота VII-VIII в., з тієї доби, як панувала сасанідська династія.

СЕРЕДНЯ ШАФА.

На середній частині — низка (сім штук) різної форми глечиків і антечних слоїків, так званих „альбарелло“, італійська робота XVI в. з різними орнаментами, посталями й написами.

У середній частині шафи, на горішній полиці: Два майолікові глечики з нісками, італійських майстерень XVI в. Майоліковий кружок-поддон, так званий, „Mattonella“ з зображенням св. Себастьяна, з датою 1508 року і написом „Trullo Pigniataro“.

Далі — блюдо з синіми, зеленими та жовтими квітками і зображенням погрудного жіночого портрета, підписаного: „Isabella“. Такі блюда з зображенням дівочого погруддя частенько трапляються в збірках. Це — тії блюда, що на них молодий підносив подарунок своїй молодій.

Посередині на цій полиці — блюдо з зображенням мисливців у лісі, італійська робота майстерні Кафаджоло XV в. (десь близько 1490 року). Далі — квітчасте майолікове блюдо з портретом якогось „Harubino“, італійська робота XVI в. Останнє — майоліковий кружок з зображенням пастуха, робота італійських майстерень початку XVI в. На тій-же-таки полиці — три бронзові, покриті жолобкуватою емаллю, дарохранильниці, так звані „піксиди“, романського стилю (робота французька, XIII в.), і бронзова прорізна кадильниця романського стилю XIII в.

У ПЕРШОМУ ВІДДІЛІ ШАФИ.

Майолікові вироби італійських майстерень Кастеллі та й інших XVII-XVIII в.

Між ними хрест, що його вживалося підчас процесій, з емаллю, італійська робота XV в.

У другому відділі тієї-ж-таки шафи: між майоліковими виробами Урбінської майстерні в Італії — блюдо з жіночим портретом у середині, робота Мантуанської майстерні XV в. Тут-таки два дзвоники з рельєфними окрасами італійського лиття XVI в.

На нижній полиці — майолікове блюдо з кінним воїном, робота майстерень Фаенци XV в., і два аптечні слоїки-„альбарелло“ з орнаментами і понадписуваними на них назвами тих ліків, котрі там переховувалися.

ТРЕТІЙ ВІДДІЛ ШАФИ.

На горішній полиці — майолікові вироби: блюда, аптечні слоїки-„альбарелло“ італійських майстерень: Губбіо і Фаенца XVI в.

Між ними — бронзова скринька, поливана переважно синьою, потім зеленою, голубою та білою жолобкуватою емаллю, романського стилю французької роботи XIII в. Бронзова позолочувана дарохранильниця в формі чаші з покриттям, французька робота XVI в.; стиль готицький.

На долішній полиці — майолікові блюда італійської роботи Урбінеської майстерні XVI в.

У дальшій шафі розміщено майолікові вироби еспано-мавританських майстерень XVI-XVII в.

На першій полиці: блюдо розмальоване синім та каштановим орнаментом XV в.

Аптечний слоїк „альбарелло“ з синім малюнком, і кругла посудина з золотистим визерунком і ручкою, еспанської роботи XVI в.

На другій полиці — два блюда з золотистим металевим відблиском, так звані „reflet metallique“ XVI в.

Велике біле блюдо з синіми квітками і монограмою Христа в середині, XV в.

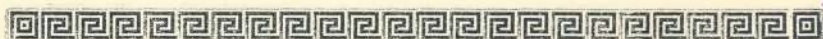
Два аптечні слоїки „альбарелло“, з темно-синіми квітками XV в.

На третій полиці — блюда, чашка і маленький глечик італійської майстерні Дерута.

НА ВИСТУПІ СТІНКИ.

При переході в нішу з каменем, нагорі — дерев'яна різьблена постать Мадонни, італійська робота XV в.

За нею — різьблена дерев'яна пілястра, закінчена різьбленим таги-ж зображенням Мадонни, італійська робота XIII в.

НА ДОЛІВЦІ КОЛО ВИСТУПА.

На окремій підставці:

1) Ікона Б. М. роботи італо-критеських (?) майстерень, високого хисту XIV-XV в.

2) Ікона „Вхід Господень до Єрусалиму“ новгородського письма XV-XVI в.

З обох боків піші на виступах-пілястрах, нагорі, повішено два круглі мідяні, прорізні „панікадила“ типу, так званого, „хорос“, робота XII-XIII в. херсонеських, або візантійських майстрів.

В ГЛИБИНІ НА СТІНЦІ, ПРОТИ ВІКОН.

Посередині — різьблений кам'яний камін італійської роботи Кафаджоло. Придбано його з палацу герцогів Урбіно XV в.

На каміні — Мадонна з пофарбованого каменю, італійської роботи, невідомого майстра XV в.

По боках — дві глиняні жіночі постаті із зведеними до неба руками; знайдено їх у одній з етрурських могил в Італії, належать до V в. перед Христом.

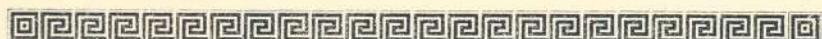
Під карнизом каміну — вузький кидим з чотирма сценами з життя прор. Ізлі, фламандської роботи XVI в.

На долівці коло каміна — дві мідниці з ритованими орнаментами, перської роботи XVII в.

На стінці, навкруги каміна — два образи архангелів Михайла і Гаврила, писаних у XVI в. в новгородських майстернях. Довкола розміщено кафлі, блюда перської, еспанської та італійської роботи XVI-XVIII в.

Праворуч від каміна — образ Благовіщення на золотому тлі, новгородської (?) школи, XV в.

Нижче від образу — три бронзові китайські статуетки Будди (мал 6). Середня велика відноситься до XVI в.

Ще нижче — шитий шовками, сріблом та золотом образ-пращаниця „Покладіння в гробі“, російської роботи XV в., новгородських майстерень.

Ліворуч від каміна — виносний бронзовий хрест романського стилю, італійської роботи XIII в.

СТІНА ПРАВОРУЧ.

Образ Б. М. еспанської роботи XV в., невідомого майстра. За образом — три перські тарілки XVI-XVIII в.

Внизу — рукомийниця з цини в формі дельфіна, французької роботи XVII в.

На долівці — дерев'яна різблена пофарбована і визолочена шафа-аналой, італійської роботи XVI-XVII в.

На шафі — блюдо і глечик з цини, роботи славно-звісного французького майстра різьбяря Франсуа Брію (XVI в.); і блюдо, і глечик геть-чисто вкрито рельєфними сценами та орнаментами.

Поруч — бронзова статуетка купідона, що летить у повітрі, римська робота II в. перед Хр. Знайдено її в Помпеях.

На долівці — різблений, дерев'яний стілець італійської роботи XVI в.

СТІНА ЛІВОРУЧ.

Дерев'яний різблений буфет, італійської роботи 1536 р. (дата — на щитку, в середній частині буфета).

На буфеті — вітрина з бронзовими, визолоченими і пофарбованими буддами, бодисатвами й іншими статуетками із Китаю, Тибету, Китайського Туркестана XV-XVIII в.

У ФРАМУЗІ, В СТІНІ.

Різблена дерев'яна постать Б. М. італійської роботи XVI в.

Поруч — теракотовий пофарбований рельєф з зображенням Б. М., італійська робота XV-XVI в.

Під б у ф е т о м — бронзовий перський казан з двома ручками, рельєфним орнаментом і написом по краю, перської роботи XVI в., і дві полив'яні посудини: горщик з чотирма ручками, з синьою та зеленою поливою, перської роботи XVI в., та каштановий полив'яний слоїк з рельєфним орнаментом і монограмою, індо-китайської роботи XVII-XVIII в.

ПРОДОВЖЕННЯ ЛІВОЇ СТІНКИ, ЗА ДЕРЕВ'ЯНОЮ ПЛІЯСТРОЮ АРКИ.

На горі — картина „Вознесіння Богоматері“, роботи умбрійського майстра Джованні Ло Спанья (?).

Ло Спанья — художник XVI в., учень Перуджіно. Не мав свого певного напрямку, працював під впливом великих майстрів відродження.

Під картинною — різьблена дерев'яна лавочка („Сталь“) (див. нотатки) з великою стінкою і накриттям, у готичькому стилі, роботи французьких майстрів XV в.

На спинці лавочки — низка образів російського письма XVI-XVII в. і шитий шовками образ (пращаниця) „Покладіння в гробі“, російської роботи XVII в.

Ліворуч — шитий шовками на полотні образ св. Миколи роб. XVI в. московських майстерень.

Нижче — низка дерев'яних, окутих залізними прорізними і рельєфними бляхами, скриньок російської роботи XVII-XVIII в.

У низу — майолікова ваза італійської майстерні Кастель-Дуранте XVI в. і два аптечні слоїки „альбарелло“ італійської роботи XVI в.

Керамічну майстерню Кастель-Дуранте засновано було в Італії в маленькому місті з цим ім'ям деє наприкінці XV в. Творів її дуже багато. Рослинні гілочки, аканти, різні трофеї, побільше військові. На білому полі — жовтим каштановим — то характерні окраси творів для цієї майстерні, що працювала під впливом двох відомих майстерень Італії, Франції і Урбіно.

Відновлена сторінка.

У паперовому примірнику з бібліотеки Музею Ханенків даний аркуш відсутній

Відновлена сторінка.

У паперовому примірнику з бібліотеки Музею Ханенків даний аркуш відсутній

Над шитим образом св. Миколи — невеликий шмат червоної шовкової тканини з зображенням Спасителя, що сидить на престолі, піднісши руку, щоб поблагословити. Навколо грузинські напши.

На ребрі дерев'яної арки перед фрамугою з образами — дерев'яна-ж-таки постать св. Себастьяна, італійської роботи XVI в.

Нижче від статуї — в рямці, під склом, шите опліччя орната в формі хреста з піднятими крилами — італійської роботи XV-XVI в.

СТОЛИК ПЕРЕД НІШЕЮ ПРАВОРУЧ:

На столику:

1) Кам'яна різьблена статуя св. Ганни з пучком квіток у лівій руці, французька робота XV в.

2) Різьблена дерев'яна пофарбована статуя св. Маргарити, французька робота XVI віку. Святу зображено в костюмі тієї доби, коли жив автор-різбяр.

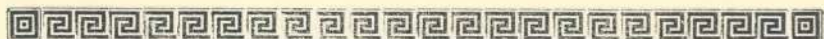
3) Дерев'яна різьблена статуя св. Ганни, що тримає на руках Марію, а та Христа, фламандська робота XVI в.

На столику перед зазначеними посталями мисливська труба з кости, португальської роботи XVI в.

Перед столиком на окремому пюпітрі — двохбічний образ богородичних і господніх свят Строганівської школи іконопису початку XVII в.

Коло лівого ребра арки перед фрамугою біля самісінького вікна, вгорі — дерев'яна різьблена статуя св. Якова, що в лівій руці тримає книжку, а правою благословляє, італійська робота XV в. (св. Яків — перший єпископ).

У ніші вгорі, просто — образ-триптих з зображенням так званим „Деїсус“ (Моління) українського письма XVII в. Образа цього спорудив гетьман Іван Самойлович (1672-1687).

У самій горі арки висить вирізана з срібла підвіска в формі янгола з чашечками у руках для свічок, української роботи XVII в.

У ніші: Праворуч—образ „Страшний Суд“ італогрецького письма XVII в.

Ліворуч—образ „О тобі радується, обрадована, всяка тварь“ Італо-Критського письма XVII в., художника Федора Пулані, підписаного на образі.

У долішньому ряді ніші, у вітринах під склом—тканини і шиття, найбільше з Венеції XVI-XVII в.

Праворуч у ніші, в вітрині—розміщено декілька образів різного часу і походження, головним чином, Московських. Між ними звертають увагу: в лівій частині—різьблений дерев'яний образок Миколи, що стоїть в ароці, італійська робота XIII-XIV в.

У середній частині—образ „Преображення Господнього“ Новгородського письма XVI в.

У правій частині—образ „Свята Господні“. Новгородської школи XVI в.

НА БУФЕТІ:

а) Різьблена дерев'яна постать Мадонни з хлоп'ям на руках, французької роботи XV-го в.

б) Погруддя св. Агнеси (покрите левкасом, пофарбовано і позолочено), французька робота XV в.

в) Різьблена з кости постать Богоматери еспанської роботи XVI в.

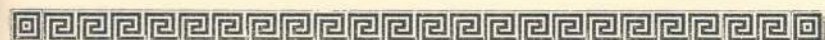
г) Дерев'яна пофарбована постать Юрія, що перемагав дракона, німецької роботи XV в.

У середині буфета, за колонами—дві кістяні постаті св. Себастьяна прив'язаного до дерева і св. Єроніма, що з нього здирають шкуру, теж прив'язаного до дерева. І та і друга—італійської роботи XVII в.

Між ними—теракотова голова Спасителя, італійська робота XVI в. невідомого майстра.

Мал. 7. «Царські двері». Деталь. Новгород XVI стор. (див. стор. 85).

Між нішею та першим вікном — „царські двері“ з зображенням в верхній частині Благовіщення, а в нижній двох святих (дивись малюнок 7) Новгородського письма поч. XVI в.

СТІНА З ВІКНАМИ.

Перше вікно (справа наліво).

Згори — два віконні кольорові скла, квадратної форми, з зображенням релігійних сцен, німецької роботи XIV в.

Нижче — два довгасті віконні скла німецької роботи XV в.

Під вікном у лежачій шафі розміщені речі, котрі здобув своїми дослідями В. Хвойка в садибі Петровського, що проти Десятинної церкви: два бронзові хрести та третій залізний, різьблені кам'яні образки, срібні браслети, монетні гривні Новгородського (палічка) та Київського (шостикутні) типу. Речі відносяться до X-XII в. Під вітриною різьблена дерев'яна скриня про посаг для молодої, італійська робота XVI в.

Ліворуч коло вікна — образ „Страшного Суду“ Новгородських монастирських писем XV в.

ДРУГЕ ВІКНО.

На вікні:

а) Квадратної форми віконне скло з зображенням архангела-благовісника, венецької роботи XIV в.

б) Шматок віконного скла з одного з французьких соборів, із зображенням ап. Павла, французька робота X-XII в. Решта — скло, що походить з Швейцарії XVII в.

Праворуч від вікна

ШАФА З ТВОРАМИ МАЙСТРІВ КЛАСИЧНОЇ ДОБИ:

керамічними, скляними, металевими виробами, каменями.

Між ними: чорнофігурний та червонофігурний посуд Греччини V-III в. перед Христом.

*равни
сга
WZ*

✓
✓
✓
На першій полиці — „енохое“ (глечик з трьохчастим ніском) з зображенням битви трьох воїнів, IV в. перед Хр. Лекіф з зображенням чепурного їздця з списом, V в. перед Хр. Келіх з стьожкою різних звірів.

На другій полиці — два алавастри: один з вишпеленими постатями, пофарбованими білим, III-II в. перед Хр., другий — з мальованими білим — того-ж часу. Коло стінки — срібна кругла бляха з рельєфним зображенням Атени, грецька робота III в. перед Хр.; знайдено її в Ольбії (с. Парутино Очаківського повіту).

Дарвін
Посередині — кругла глиняна пляшечка — Коринтський арибалл з зображенням сирени і птиці III в. перед Христом.

✓
На третій полиці розміщено гарну збірку маленьких грецьких глиняних постатів, так званих „Танагра“ (див. мал. 8).

Це невеличкі жіночі, і тільки часом чоловічі, постаті в чепурних композиціях і формах, у спокійних, поважних позах, задранировані в туніку. Більшість одих постатів зображають молоду жінку, чи там дівчину, що сидить або йде; дуже рідко трапляються постаті старих людей. Часто трапляються зображення дітей з пташками. Тільки-ж раз-у-раз — це сцени з звичайного грецького життя. Звуть їх «Танагра» через те, що вперше знайдено їх біля міста, що так звалось. Це маленьке місто «Танагра» в Беотії, в Греччині, де у сімдесятих роках минулого віку вперше було відкрито низку давньо-грецьких могил з захованими вкупі з небижчиком глиняними постатями, часом по скільки штук разом. Відносяться вони до геленістичної епохи, себ-то IV-III в. перед Хр. Потім такі-ж самі постаті, тільки з иным характером (більше руху, пристрастя, постаті мітологічні, культові, то-що), знайдено в Мирині, М. Азії. Ще далі — в інших містах.

W
Між ними (на синій подушці) невелика глиняна голова грецької роботи в типових формах Праксителевої школи.

Пракситель — великий грецький художник і скульптор, що працював був у V в. перед Хр. Перший потрапив висловити на обличчі людську пристрасть, він дав богам чепурні, шляхетні форми, надав їм людські пристрасті і віддалив від неприступного бога попередніх часів.

Мал. 8. «Діана». Глинина грецька статуетка, IV – III в. перед Хр.
(див. стор. 86).

Там-же низка глиняних пляшечок, у формі різних постатів, особливо силенів, дітей з птахами, то-що, для ароматних олій, пахоців, грецької роботи IV-III в.

Тут-таки-ж класичні з скла: кухлі, пляшки та шклянки від II в. перед Хр. до II в. по Хр.; окрім того, низка скляних, кам'яних і пастових різьблених камей, щитків для пернів, печаток, то-що.

Четверта полиця. Продовження таких-же глиняних постатів Танагра. Між ними, низенька циліндрична коробка для косметики, так звана „Піксида“ грецького походження IV в. перед Хр., з малюнком жіночої постати. Різний скляний та керамічний посуд: бутелі, ритони, кухлі та пляшечки класичної доби.

Посередині — теракотова постать, що зображає собою Астарту (богиню малоазійського культу любови та плодючости) VI в. перед Христом.

Між ними — круглий золотий медальйон з вибитим зображенням Кібели (?) III в. перед Христом.

Нижня полиця. Посередині глиняна жіноча личина етрусського походження VI в. перед Христом.

Праворуч — глиняний червоний глечик (придавлений згори) грецького архаїчного походження, середземноморської культури VII в. перед Христом (мал. № 1, див. стор. 8.)

Поруч нього — бронзова єгипетська постать, так зв. Ушабті, рідкий екземпляр, доби Нового Царства.

Поряд — бронзова постать фараона в вигляді Озіриса з тих-же часів.

Коло вікна — дерев'яне різьблене крісло французької роботи XV в.

ЛІВОРУЧ НА СТОЛИКУ.

Два мідяні круглі свічники, російської роботи XVII в.; жидівського культу(?).

Семисвічник, жидівського релігійн. культу XVII-XVIII в.

Дві рукомишніці в формі фантастичних тварин, так зван. „акваманил“, романської епохи; перший — бронзовий

(темний) — XI в. Лангобардської роботи; другий (жовтий) XIV в., німецький. Між ними маленька мідяна ступка, венецької роботи XVI в.

На залізній підставці двохбічний образ: з одного боку — Б. М. „Умилення“ (Володимирська), з другого „Покрова Пр. Богородиці“.

МІЖ ДРУГИМ І ТРЕТИМ ВІКНОМ.

Дві дерев'яні дошки хор церкви, з різьбленими зображеннями на однім боці — Б. М., на другім — воїна з написом, який називає ім'я авторів Джованні ді Стефано да Монтепаро і Баттіста ді Монтегідоне де Мацерата, з датою: 1470 року. Для історії сницарства по дереву річ надзвичайно коштовна.

ТРЕТЄ ВІКНО.

Скло віконне з зображенням пророка Єзекіїля романської доби (X-XII в.). З боків шматки віконного скла швейцарської роботи XVII-XVIII в.

Лежача вітрина перед вікном. В ній скупчені речі, головним чином, християнських часів та романської доби, західньої Європи. Між іншими (зліва направо): два круглі полумиски з міді із окрасами жолобкуватої ліможської емалі, романської доби XIII-XIV в. Емалева накладна бляха мигдалюватої форми (так звана „Мандорла“) з зображенням Спасителя XIII в.

Мозаїчний образ св. Миколи в вибитій на металі рямці — візантійська робота XII в.

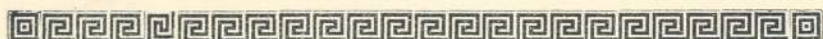
Мідяний барельєф Спасителя, візантійської роботи X в. Частина кістяної горорізьбленої дощечки (накладка на оправу книжки) з зображенням консула, що сидить на креслі; сирійської роботи VI в. по Христі (мал. 9).

Емалевий накладний хрест романської доби XII-XIII в.

Нижче — п'ять мідяних круглих прорізнних прикрашених емаллю й горорізьбою блях, ліможської роботи XIII в.

Мал. 9. Опрыва кннжкн. Рнзблнн кнсткн. Снрнн VI в. (днв. стор. 90).

Угорі — наверхня епіскопської патериці, ліможська емаль XIII в.

Поруч — п'ятикутний образок, так званий „Рах“ — поцілуйний образок миру, що його священик правивши службу, давав був мирянам для цілування, яке змінило обряд цілування між мирянами на знак мира між собою. Звичай цей з Англії перейшов і до інших країв. Найбільше розповсюджені були такі образи у XV-XVI в.; отож, до цього саме часу і відноситься наш образок.

Унизу — дві маленькі з потемнілої кістки дощечки з герорізьбленим зображенням священних сцен, візантійської роботи XII в.

Під вітриною — різьблена дерев'яна скриня Бретанської роботи (Франція) XVII в.

Ліворуч від вікна, на спинці шафи розміщено російські образи:

- 1) „Вознесіння Господнє“, новгородських писем XVI в.
- 2) „Архангел“ та „Степан“, новгородських писем XV в.
- 3) „Благовіщення“, Московських писем XVII в.
- 4) „Св. Семена, кн. Михайла і Боярина Феодора“,

Строганівської школи XVII в.

5) „Зосим та Савватій“.

6) „Різдво Богоматери“.

7) „Свв. кн. Давид, пр. Федір і кн. Костянтин“, Новгор. письма XVII в.

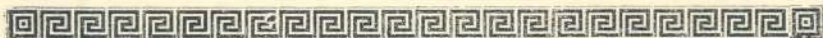
8) „Собор свв. отців“, Строганівських писем XVII в.

Межи третім і четвертим вікном — вирізувана дерев'яна шафа італійської роботи XVI в.

На шафі збоку — російські кахлі XVII в.

Між четвертим вікном та шафою — квадраткової форми кахля перського походження (з Самаркандських мечетів) XIV в.

Четверте вікно закрито віконним склом з зображенням сцени „Зшестя Св. Духа“ італійської роботи 1546 року.

Перед вікном вапнякова колона з рельєфним зображенням Євиного прогрішення, італійська робота романської доби (XIII в.).

Між вікном та дверима в Італійську кімнату, у кутку на стіні — образ „Архангел“, новгородських писем XV в.

Посередині кімнати — великий стіл накритий килимом перської роботи XVI в. (Іспагань).

М. Іспагань (у Персії) осередок промисловости й торгівлі, резиденція шахів до 1722 року. У XVI в., до якого відноситься наш килим, це було одно з що-найзначніших міст у Персії. Славилось килимами свого виробу, з чепурними композиціями і малюнками, чудовою гармонією кольорів

На столі — бронзовий посуд китайської роботи різного призначення, головним чином, вази та курильниці, а в деяких випадках окремі декоративні постаті у формі тварин. Від I-II в. перед Христом по XVIII в. по Христі. Деякі речі прикрашено перегородчатою емаллю.

Над столом — мідяна різьблена жирандоля, голандської роботи XVII в.

Круг столу — дерев'яні крісла; одні з червоним оксамитом, інші з зеленими китицями. Робота італійська XVII в.

Четверта заля

Золотий кабінет.

Аб таку назву через свої декоративні прикраси стін, стелі та меблів, виконаних в стилі Люї XV-го.

В цьому кабінеті розміщено різні художні речі, що належать головним чином XVIII в., майстрам Західньої Європи.

Головна збірка тут—порцеляна, далі—килими.

Збірка порцеляни Мейсенської мануфактури являє собою досить виразну картину творчости видатних майстрів цієї мануфактури — першої хронологічно в Європі, від самісінького початку існування мануфактури починаючи і аж мало не до кінця XIX в.

Далі (середня шафа) — статуетки й інші речі різних російських заводів хоча і не в повній мірі, але все-ж-таки дають глядачеві ґрунт міркувати, як розвивалось мистецтво на російських заводах з кінця XVIII в. до кінця XIX-го.

К И Л И М И.

Килими-ж, які тут розміщено по стінах, це окраса не тільки цієї кімнати, не тільки одного музею або тільки Київ, ба взагалі всієї України. Такі килими не частенько трапляються навіть у найкращих збірках Європи.

Звертають на себе увагу п'ять килимів, що висять на стінах кабінету. Це частина з серії. Дуже гарної композиції, чудово виконані ручною роботою сцени, які ілюструють відомий усім твір Сервантесів: „Дон-Кіхот Ламанчський“. Килими виконано в сильних і чудових гармоніях кольорів, в французькій майстерні Бове за малюнками - картонами відомого французького маляра Натуара, на замовлення п. Durfort'a, наприкінці 40-х років XVIII в. Частина їх знаходиться в Єпископському Палаці в місті Е. (Аіх), решта в Комп'єнському палаці.

Килими в звичайному вжитку звать взагалі гобеленами. Але поширювати цю назву на всі килими це помилка. Така назва залишається тільки за тими килимами, що їх справді виробляли на мануфактурі Гобеленовій. Тимчасом у Західній Європі, і особливо у Франції, було скількись таких мануфактур, що в них виробляли килими. І ці килими звичайно також звать гобеленами. Вироби-ж оцих мануфактур мали і мають кожний свою назву з назви мануфактури. Так є гобелени: Бове, Оденард, Брюсель, Аррас і т. инш. Кожна мануфактура мала й свою назву для своїх виробів, здебільшого з імени фундатора, далі з місця, навіть із засобу виконання (Савоннері). Але як Гобеленова мануфактура славилася найкращими творами, дала багато килимів, то для більшости громадянства вони й були відомі. Отож назву їхню більше вживали й нарешті вона перейшла і на вироби инших мануфактур.

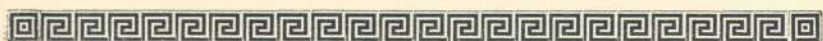
Коли входить з Італійської залі до так званого золотого кабінету, праворуч і ліворуч, коло одвірок стоять різні дерев'яні підставки — статуї арабів, пофарбовані і позолочувані, роботи венеційських сницарів XVI в.

В МАЛЕНЬКІЙ ШАФІ (ліворуч входу).

Коло дверей — збірка різних флаконів, скриньок і инших виробів китайського походження XVII-XVIII в., вироблених з різного каменю, головним чином жадеїту і нефриту (каменів дуже твердих і важких для різання), по-

Мал. 10. Килим французької майстерні Бове. Полов. XVIII стор. (дик. стор. 98).

тім порцеляни, скла й кієтки. Угорі на шафі—букети різнобарвних квіток, зроблених із скла і каміння. Це звичайна японська робота XVIII в.

За шафою з китайськими виробами.

Ліворуч входу—комода французької роботи середини XVIII в., у стилі Люї XVI-го, з трьома дверцятами-панно, на яких зображені китайські сцени, в китайському стилі і техніці.

В середині XVIII в. у французькій культурі був великий нахил до всього китайського. Окрім китайських речей художнього характеру, що їх привозили до цієї країни з далекого сходу і вживали у французів, а за ними і в інших народів,—майстерні Франції виробляли різні речі, які наслідували китайським і формами своїми і фарбами. Ці роботи відомі у Франції під спеціальною назвою „Chinoiserie“.

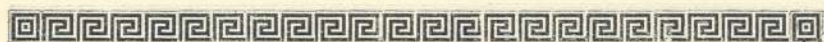
НА КОМОДІ:

Бронзовий чеканий годинник французької роботи у стилі Люї XVI-го. Дві яскраво зелені порцелянові вазочки роботи Севрської майстерні, оправлені в бронзу в стилі Люї XVI-го. На оправі є марки невідомого майстра „W“ і трьохчаста лілея з короною. З боків два порцелянові ліхтарі на мармуровій підставці; оправлені в бронзу, гарної роботи в стилі Люї XVI-го; це—французька робота XVIII в.

За ними коло стінки—дерев'яне віко від невеликого клавесина XVII в. з малюнкомолійними фарбами, що зображає Орфея, який грає на лірі, і увесь тваринний світ чаровано слухає його; робота мало відомого майстра Веронської школи Лукателлі Джакомо (1580-1628).

ПРОТИ ВІКОН, У ЛІВІМ КУТКУ.

Носилки, так звані „Портшез“, різьблений, визолочуваний, з малюнками і окрасами венеційської роботи XVIII в. у стилі Люї XV-го; всередині обложений генуезьким оксамитом.

ПРАВОРУЧ І ЛІВОРУЧ.

Два стільці італійської роботи, різних з дерева, визолочуваних, в стилі Люї XV-го. Придбані з палацу Боргезе в Римі в 1892 році.

КОЛО СТІНКИ ПРОТИ ВІКОН.

Шафа з порцеляною хронологічно першої в Європі Мейсенської фабрики в Саксонії. Виставлені речі належать до доби від двадцятих років XVIII в. починаючи і аж до кінця XIX в. Мейсенську майстерню заснували курфюрст Саксонський і король Польський Август II Дужий р. 1709. Виробляти порцеляну почали з 1713 року.

НА СТІНІ ПРОТИ ВХОДУ, НА КАМІНІ.

Дві декоративні вази, в бронзовій кований оправі, у стилі Люї XIV-го, французької роботи XVIII в.

Між ними — бронзовий складний годинник у стилі емпіре, із зображенням Діяни на голюванні, роботи французького майстра Lerine (початок XIX в.).

Поруч каміну — маленький дерев'яний, з дерев'яною-ж інкрустацією, столик, російської роботи XVIII в.

НА СТОЛИКОВІ.

Дві порцелянові групи віденського заводу другої половини XVIII в. (до 1784 року). Віденський завод засновано р. 1717. Третя група, посередині — Мейсенської фабрики другої половини XVIII в.

НА СТІНІ, ПРОСТО ПРОТИ ВХОДУ.

Шафа з різними виробами порцелянових фабрик: Віденської, Вустерської (Worcester) в Англії, Севрської. Далі — порцелянові фігурки фабрик: Валлендорф (Німеччина), Франкенталь (Німеччина), Людвигсбург (Німеччина), Мінтон (Англія), Веджвуд (Англія). На третій полиці — пор-

целяна виключно російських фабрик, головним чином колишньої імператорської часів Катерини II.

Праворуч входу, між вікнами, в скляній шафі розміщено різні вироби з скла і порцеляни європейських фабрик. Між ними декілька скляних речей венецького походження:

- 1) Фігурка птаха, XVI в.;
- 2) Шклянка синього скла з рельєфними окрасами, XVII в.
- 3) Келіх з складними окрасами;
- 4) Скількиє речей з кришталю, богемської роботи і скількиє скляних розмальованих речей різного походження і діб.

На шафі в скількиє порцелянових речей Мейсенської та Віденської фабрик XVIII в. Між ними — широка скляна венецька чаша на підставці, стінки її орнаментовано звичайними для цих венецьких виробів фарбами, із золотим визерунком у формі риб'ячої луски. Робота XVII в.

ПОСЕРЕДИНІ ЗАЛІ.

Шафа з порцеляною різних російських заводів — колишньої імператорської порцелянової мануфактури (з 1744 року), Гарднерових заводів (з 1754-6 р.), Попова (з 1806 р.), Кісельова (з 20-х років XIX в.), Козлова (з 20-х років XIX в.), Софронова (з 1830 р.), та інших.

МІЖ НИМИ, УГОРІ, ПОСЕРЕДИНІ.

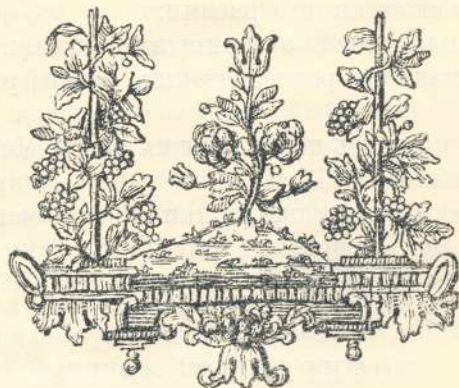
Ваза в формі кашпо (плякова), з хвилястими краями і квіточками, колишньої імператорської порцелянової мануфактури, перших часів її існування (Лизаветинська доба). Проти вікна — осужник (на сметанку), тієї-ж-таки фабрики й часів.

С Т Е Л Я .

На стелі цієї кімнати розпис еспанського художника ХІХ в. Сальватора Барбудо, що виконав він її у Римі в 1894 році: „Дон-Кіхот воює з млинами“. Спеціально замовлена Ханенками для цієї кімнати.

Мебля кімнати — в стилі Люї XV, як і вся обробка стін і стелі.

П'ята кімната

„Колишня їдальня“.

Ця кімнати, мало придатній для виставки інших речей, розміщено голандську та італійську майоліку, порцеляну німецького виробу, та вироби східних народів. Між ними — невеличка збірка українських глиняних виробів, фаянсів та скла. Окремими невеликими купками трапляються і речі інших країн.

Ліворуч входу, на полицях, згори — три вази польської мануфактури Бельведер, кінця XVIII в.

Завод Бельведер засновано у Варшаві напочатку 70-х років XVIII в. за протекторатом короля Станіслава Августа Понятовського. Існував біля 25 років. Порцеляна його виробу не визначалася особливою міцністю і гарними якостями. За королівським бажанням робилися речі, які наслідували грецьким, помпеянським, китайським та японським. До таких належать і наші вази, виконані в китайському стилі.

На двох останніх полицях — різний посуд порцеляновий і фарфоровий, китайської роботи від XVI і аж до XVIII в. включно.

На долішній полиці — глиняний посуд; виробляли його в Росії, але він діставався до Закавказзя, а звідтіля його тепер знову приставляють до музеїв Росії та України. Це зелені, з брунатними плямами, миски, з рельєфними окрасами. Там-же дві українські посудини в формі баранчиків, XIX в.

НА Д ПОЛИЦЯМИ.

Картина Фр. Снейдерса: „Овочі“.

Франс Снейдерс (1579-1657) антверпенський художник городини та садовини, полювань, баталій, квіток. Учень П. Брейгеля молодшого і Г. ван-Балена. Представник реалістичного напрямку. Кольоритний і видатний для свого часу майстер, що поклав початок цілій школі художників квіток, садовини та городини.

Праворуч та ліворуч картини — шість різної величини полумисків, розмальованих синіми квітками та тваринами, китайських майстерень XVII-XVIII в.в.

У КУТКУ.

Праворуч полиць, на окремій підставці — велика біла порцелянова ваза, розмальована визерунками та окремими пучками квіток, з птахами. Робота Дельфтських майстерень XVI-XVII в. Рівня цій вазі стоїть в протилежному кутку цієї-ж кімнати.

Ліворуч полиць, біля дверей — порцелянова синя ваза з золотим узоромі золочуваними держакми, китайської роботи кінця XVIII — поч. XIX в.

СТІНА ЛІВОРУЧ ВХОДУ.

На закритих дверях — шмат шитого шовками і золотом єпископського орнату, італійської роботи XVI в.

На карнизові дверей — порцелянові вази східної роботи XIX в.

Поруч — дерев'яний годинник голандської роботи XVII в.

Посередині стіни, на полицях нового кресенця — порцеляна німецьких майстерень від XVI до XVIII в.

Між ними, на горішній полиці — два кухля з зображенням сцен, гербів і датою на одній з них „1576 р.“.

На середній полиці — кулястої форми посудина з рельєфними медальйонами і сценами в них, що малюють, як було створено людину, німецької роботи заводу Зігбург (XVI в.).

Поруч — два розмальовані кухлі (завода Крейссен); один з них — 1669 року.

На долішній полиці більшість кухлів датовано роками другої половини XVII в.

Між ними — порцеляновий кухоль в формі чоловіка, який тримає в руках кухоль, з написом на ньому: „брагу пью і нос варачу“, заводу Ауербаха XIX в.

Навкруги, на полицях, на стіні — полумиски різних заводів російських, польських, німецьких, українських.

ПОЛИЦЯ БІЛЯ ВІКНА.

Глиняні левики та баранчики української роботи XIX в.

Над полицею — картина Я. Фіта: „Бита дичина“.

Ян Фіт (1611-1661) антверпенський художник тварин, звірів, овочів, квіток; жив довго в Італії і тому працював під впливом італійського мистецтва; хоч з нього й був представник реалістичного напрямку, але далі Снейдерса він не пішов.

На долівці — дерев'яний інкрустований ломберний столик, російської роботи XVIII в.

Над столиком — шмат шитої шовками, золотом та сріблом тканини, російської роботи XVII в.

У САМОМУ КУТКУ:

Біля вікна — велика біла порцелянова ваза в формі яйця з приставленою згори чоловічою головою. Наслідкування єгипетській канопі. Робота мануфактури Капо ді-Монте.

Мануфактуру Капо ді-Монте (Неаполь) засновано Карлом III (королем неаполітанським) у 1736 році; виробляла фаянс, потім порцеляну до 1821 року.

На вікні — дві широкі порцелянові вази, розмальовані квітками, японської роботи XVII в.

Між вікном та дверима, що виходять на балкон, на простінку — три блюда:

- а) угорі — китайської роботи XVII в.;
- б) посередині — французької роботи XVII в.;
- в) внизу — італійської роботи XVII в.

НА ЕКРАНІ:

До стіни — картини худ. Л. Валькенбурга: „Розп'яття“ і „Хід на осляті“.

Лука ван-Валькенбург (1540-1599) художник красивих, ретельний рисувальник, поет далечинь, належить до нової школи пейзажистів, після мало не фантастичних красивих Патінірів, Блезів — визначається своєю простою і натуралізмом.

На другім боці того-ж екрану (до дверей) — картина триптих (стор. 111) „Мадонна з дитиною і двома предстоящими“, невідомого нідерландського художника XVI в., що надписується Берн. ван Орлей.

Другий простінок між дверима і другим вікном — порцеляновий рукомийник руанської (Франція) майстерні XVII в. і два блюда тієї-ж роботи.

Вироби руанської майстерні відомі з XV в., але вона як слід функціонувала тільки з XVI в. починаючи. В XVIII в. виробництво поширилося. В Руані було 11 майстерень. Великих розмірів білий посуд, пофарбований синіми квітками, пучками червоних, зелених та жовтих, завіси стілізованих, частіш окремими частинами не зв'язаними між собою, що характеризують ці вироби.

На вікні — велика куляста ваза з білими квітками на темно-брунатному тлі, перської роботи XIV в.

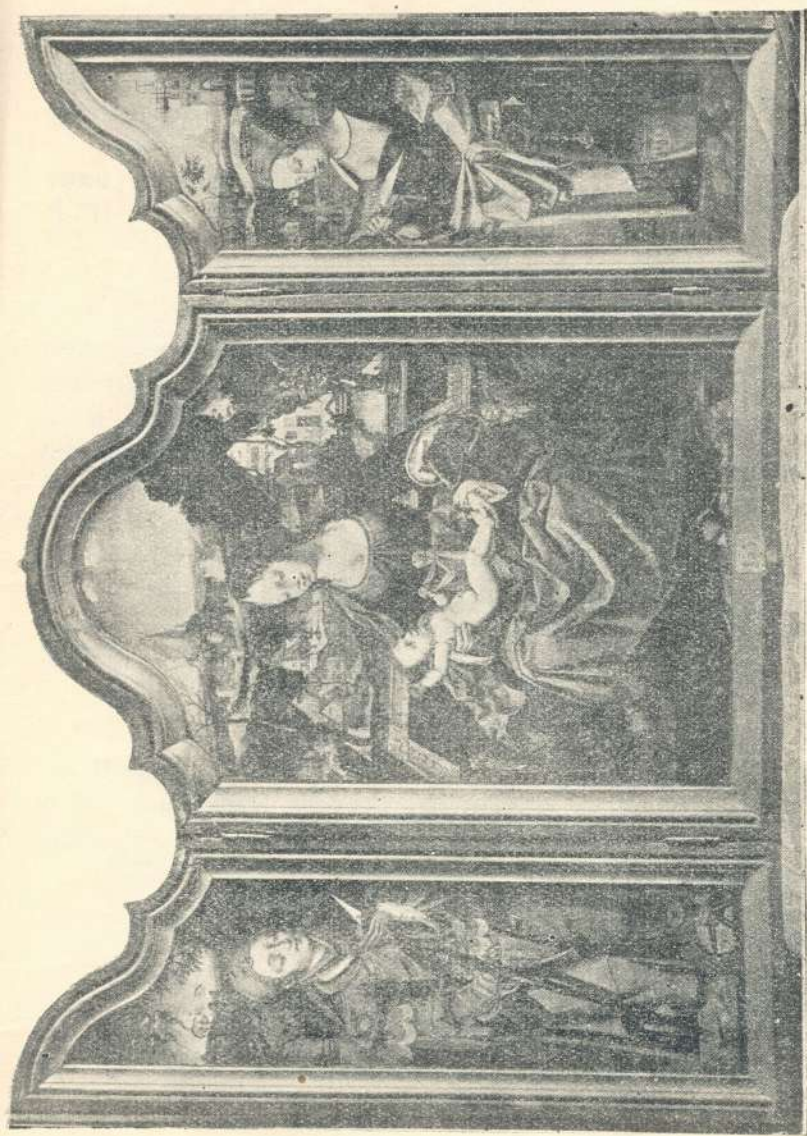
СТІНА ПРАВОРУЧ ВХОДУ.

У кутку вгорі — картини: „Бита дичина та овочі“ худ. Я. Венікса.

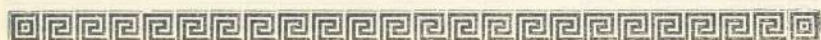
Ян Венікс (1640-1719) голандської школи, художник мертвої натури та квіток, видатний майстер щодо тендітності настрою та чудової обробленості сюжету.

Під картиною, на полиці — три глиняні польвів'яні баранчики української майстерні XIX в.

Нижче, на столикові — збірка скляного посуду (ведмедики, баранчики) для горілки та настоянок; вживали їх головним чином на весіллі та урочистих святах. Україна, кінця XVIII, початку XIX в.

Мал. 11. „Мадонна з дитиною і двома предстоющими“ невідомого нідерландського майстра XVII в.
(стор. 110).

Між ними — велика скляна, зелена пляшка з малюнками, які в чотирнадцятих клеймах зображають події з життя біблійського Йосипа, російської роботи XVIII в.

За столиком на стіні — два шматки шитих золотими та срібними нитками тканин, російської роботи XVI-XVII в.

КАМІН.

На каміні — низка порцелянового та фарфорового посуду розмальованого синіми квітками, роботи дельфтської майстерні XVII-XVIII в.в.

Між ними — порцелянова постать китайської богині що сидить на троні, з дитиною на колінах; китайської роботи XVII в.

На дерев'яному карнизі каміна — жовта порцелянова тарілка китайської роботи XVI в.

Навколо каміна, на стіні. Ліворуч і праворуч — порцелянові блюда та інші посуд китайської роботи XVII-XVIII в.в. Окраси — картуші, птахи, китайці.

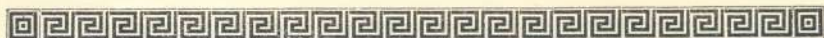
НА ДРУГОМУ ЕКРАНІ.

Перед простінком, з боку дверей — „Св. Єронім“, невідомого художника нідерландської школи ван-Ейків.

Губерт і Ян ван-Ейк (кін, XIV, перша половина XV в.) — художники, що в їхніх творах сконцентровано всі досягнення в портреті, перспективі і красивах художньої техніки XV в. Школа дає напрямок в мистецтві на сотню років уперед. Виділяються своїми надзвичайно реалістичними для свого часу творами, ювелірно обробленими, в м'якій і мальовничій моделюванні. Їм, одним великим кольористам, привнесуть винахід олійних фарб. Мистецтво вони направили новими шляхами в розумінні вивчення природи і техніки виконання.

Поруч — „Диптих“ з зображенням сцен безнадійності, невідомого нідерландського художника XV в.

На тому-ж екрані (на боці вікна) дві картини:

1) Жіночий портрет худ. Рембрандта (дружина його Саскія). Див. мал. 12.

(Про Рембрандта див. стор. 39.).

2) Портрет маркіза Карассена на коні, худ. Г. Коквеса.

Гонзалес Коквес (1628-1684) фламандський художник, портретист, що писав родинні групи, в уютній хатній обстановці. Зображав здебільша вищі класи громадянства. Між фламандськими жанристами XVII в. — один з кращих.

Над карнизом дверей в кабінет — три порцелянові тарілки китайських майстерень XVII-XVIII в.в.

На карнизі тих-же дверей — дві посудини з так званого „Гре“, німецької роботи XVII в. На одній з них — герб і рік „1678“.

СТІНА ПРОТИ ВІКОН.

ПРАВОРУЧ входу. Над полицями — картина худ. Я. Д. де-Хем: „Мертва натура“.

Ян Давид де-Хем (1606-1684) з Утрехта, великий художник голандської школи, що малював мало не виключно мертву натуру, овочі, квітки. Учень свого батька Давида. Натураліст. Обробляв свої твори дуже старанно, але в сильних фарбах і доводив їх до ілюзії. Хоч як він уважав на дрібниці, що їх виписує дуже старанно, все-ж з нього художник не сухий. Натураліст аж до казковости.

Ліворуч і праворуч картини — порцелянові блюда японських майстерень XVII-XVIII в. По одному маленькому блюду згори розмальованому синьою фарбою в генуезькій майстерні (Італія) XVIII в.

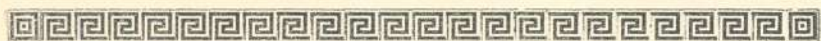
Полиці. На горішній полиці — дві сині порцелянові, з золотими окрасами, вазочки і третя брунатна з синіми квітками польської майстерні Бельведер (стор. 107).

На середині полиці — дві китайські вазочки XVIII в. і три порцелянові розмальовані статуетки курки та півнів японської роботи XVIII в.

На третій полиці — порцеляновий посуд та інші вироби китайської роботи XVII-XIX в.в. Між ними синя

Мал. 12. Рембрандт. Портрет Саскiї (стор. 114).

ваза циліндричної форми з білими картунами епохи Кін-Лонг, а також трійчаста біла кружка з синіми квітками голандської роботи XVII в.

Внизу під полицями — глиняний посуд в формі баранчиків і лева, української роботи XVIII в., а також зелена миска російських виробів XVII-XVIII в.в.

На столі посередині кімнати — три китайські вази.

НА СТЕЛІ

цієї кімнати, посередині — в ромбічній рямці намальовано герба рода Ханенко, що його виконав славнозвісний російський художник Михайло Олександрович Врубель, який довго працював у Києві.

Шоста кімната

Кабинет Карельської Берези.

КАБИНЕТ має назву через меблі, що в ньому розміщено: Типові меблі 40-х років XIX в., російської роботи, дореформового панського будинку.

СТІНА ЛІВОРУЧ ВХОДУ.

Над вхідними дверима — „Краевид“ художника П. Балтена.

Пітер Балтен (1540-1600), голандський майстер з Антверпена, що малював на кшталт П. Брейгеля красиви, гулянки, кермеси. Поет, видавець і взагалі видатна і освічена людина для свого часу. Перший навчитель П. Рубенса і його попередник що-до малярства. Картин його у нас і в Росії обмаль.

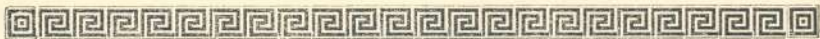
Поряд, угорі — „Галантне товариство“, художника Я. ван-Вельзена.

Ян ван-Вельзен жаврист першої половини XVI в., твори його дуже рідкі, біографія так що й зовсім невідома. Належав своїми творами до школи Гальса.

Нижче — дві картини відомого нідерландського художника П. Брейгеля:

- 1) вище — „Кермес“,
- 2) під нею — „Сцена з селянського життя“.

Пітер Брейгель старший (біля 1520-1569). Учень П. Кука, потім Єрон. Кока. Натураліст. Побутовий художник. Славнозвісний маляр кермесів, гулянок, сцен веселого життя та задоволення. Батько не менш відомих синів-художників Івана та Петра.

П. Брейгель стоїть своїми досягненнями в малярстві на межі між першою половиною XVI в. і другою, коли відбувся перелом.

Ближче до середині стіни — в овальній рямі портрет сенатора Мамонова (Катерининські часи), худ. Д. Г. Левицького.

Дмитро Григорович Левицький (1735-1822) народився на Україні (у Маячці Кобеляцького повіту на Полтавщині). Славнозвісний портретист. Увесь час працював у Петербурзі. Писав скількись разів царцю Катерину і її близьких, так само як і все петербурзьке велике панство. Перший портретист європейського значіння у б. Росії. Реаліст декоративного напрямку. Своім напрямком діяльність його була прямо протилежна другому українському художникові В. Л. Боровиківському, що працював за тих-же таки часів. Левицький художник зовнішнього — декоратор, Боровиківський — психолог.

Поруч портрета Левицького — картина Я. Йорданса — „Портрет архітектора“ (шарж). Ст. Кат. № 206.
(Про Я. Йорданса див. стор. 46.)

Під портретом архітектора — дві картини з зображенням жанрових сцен невідомого голандського майстра XVII в., що підписався був монограмою „P. N.“

Праворуч портрета архітектора, згори — „Портрет невідомої“ російського художника Н. Тютрюмова.

Ніканор Леонтьєвич Тютрюмов (1821-1877) учень К. П. Брюлова і Басіна. Портретист і побутовик. Писав між иншим і для постановок у театрі.

Під нею — „Перехід євреїв через Чермне море“ — художника Франса Франка (молодшого). Ст. К. № 165.
(Про Франса Франка див. стор. 45.)

Дальший ряд, у самому кутку. Угорі. „Мертва натура“ („Wanitas“) художника І. Голле.

Сронім Голле (XVII стол.) фламандський, мало відомий натюрмортист.

Посередині — картина художника К. Бельт: „Красвид“ — „Схевенінген“.

Корнеліс Бельт голандський художник XVIII в., майстер зімових красвидів.

У низу: „Головка молодої дівчини“ — зрущеного італійського художника графа П. Ротарі.

Петро Ротарі, граф (1707-1762), відомий портретист, що написав, приїхавши до Росії з 1757 року, силу головок, тпів.

НА ДОЛІВЦІ БІЛЯ СТІНКИ, ЛІВОРУЧ ВХОДУ.

Ліворуч — столик з жирандоллю, російської роботи XVIII в. (Лизаветинських часів).

Посередині — столик - секретер, російської роботи XVIII в.

Праворуч — на столику — жирандоль XVIII в. (Лизаветинських часів) російської роботи і дві статуетки в східних убраннях, робота пізніших часів заводу Попова.

МІЖ СТІНКОЮ (ВІД ВХОДУ) І ВІКНОМ.

На стіні три картини:

- 1) „Краввид“ невідомого французького майстра XVIII в.
- 2) „Морське побережжя“ — худ. Д. ван Берг.
Дюніс ван Берг (XVII в.) голандський пейзажист та мариніст.
- 3) „Портрет невідомого“ — художника М. Аргунова.

Микола Іванович Аргунов (1771—після 1829) російський майстер, учень свого батька Івана Петровича. Видатний портретист.

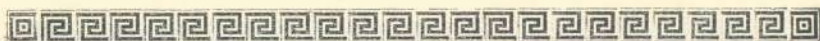
По тій-же стіні з вікном, над шафою — картина невідомого голандського художника XVII в. „Хрещення Спасителя“.

СТІНА ПРОТИ ВХОДУ.

На ній розміщено збірку картин французьких художників (за винятком портрета художника Крафта), починаючи від середини XVIII в. і кінчаючи початком XIX в.

Посередині: „Портрет невідомої“ художника Крафта.

Петро Крафт (1720-1793) маловідомий художник портретист, що не мав особливого значіння в історії малярства.

Під ним — „Амур у квітках“ — художника Ф. Буше.

Франсуа Буше (1703-1770) дуже відомий художник, портретист, побутовик. Художник, який в декоративно задуманих, красиво і кольоритно виконаних творах передавав зовнішній бік життя французького народу і його бажання.

Нижче — „Служба в церкві“ — художника Ж. Б. Ізабе.

Жан Баптист Ізабе (1801-1886) майстер, відомий ефектним освітленням своїх сцен, побутовик.

Ліворуч середнього ряду у кутку: „Алегорія“ — невідомого французького майстра школи Антуаня Куапеля, початку XVIII в.

Під нею. „Морський порт“ художниці Н. Валлен.

Нанін Валлен (раніш 1787 — після 1810) французька художниця, пейзажистка.

Поруч угорі — „Дівчина з книжкою“ — невідомого французького майстра початку XIX в.

Під нею — „Портрет жінки з машкарою в руках“ — художника Ж. А. Гріму.

Жан Алексіс Грім (1680-1740) швейцарсько-французький художник, портретист і жанрист. Водяний кольорист.

СТОРОНА СТІНИ ПРАВОРУЧ СЕРЕДНЬОГО РЯДУ.

В правому кутку — картина Ш. Ван-Лео: „Алегорія“.

Шарль Амедей Пилип Ван-Лео (1719-1795) французький художник алегорій.

Під нею — „Амур, що гострить стрілу“ — Ш. Ж. Натуара.

Шарль Жозеф Натуар (1700-1777) жанрист і пейзажист, учень Лемуанів. Гарний кольорист. Наша картина колись належала бувшому Імператорському Ермітажові і продана звідтіля за розпорядженням царя Миколи першого разом з іншими картинами.

Ряд між портретом Крафта і картинами Ван-Лео згори — „Портрет дівчини з букетом квіток в пляшці“ — художника М. Л. Л. Віже-Лебрюн.

Марія-Луїза-Лизавета Віже-Лебрюн (1755-1842) французька художниця. — Учениця Бріяра. З 1795 р. працювала в Росії, в 1801 р. покинула Росію. Наш портрет не цілком характеризує художницю, надзвичайно тендітну в формах, часом до приторності.

Під ним — „Портрет дами з мандolinoю“ — художн. Ж. О. Енгра.

Жан Огюст Енгр (1780-1867) портретист і побутовик, учень Давидів і глава школи Давида після смерті засновника. Гарний рисовальник. Поет живого людського тіла. На кольорит, на фарби менше звертає уваги.

У КУТКУ.

На окремій підставці — керамічна статуя „Флора“ — французька робота XVI в. невідомого майстра. Наслідкування класичній статуї Флори Фарнезької, що в Неаполітанському Музеї, з деякою переробкою.

СТІНА З КАМІНОМ, ПРАВОРУЧ ВХОДУ.

У кутку вгорі — „Норвезький краєвид“ — худ. Ал. Евердингена.

Алларт ван Евердинген (1621-1675) голандський художник, учень Р. Савері і Р. Молену. Пейзажист, мариніст. Викинутий бурєю з розбитого корабля на беріг Норвегії, захопивсь краєвидами цієї країни і присвятив себе їх зображенню. Величні, романтичні північні краєвиди.

Під нею унизу — „Гулянка в садку“ — худ. ван-дер-Венне.

Адріан Пітерзон ван дер-Венне (1589-1662) учень маляра і ювілера С. де Валька. Художник і поет. Белавивсь своїми однокольоровими картинами (grisaille), лік писав з надзвичайним успіхом. Освітленням своїх сюжетів був під впливом Р. мбрантовим. На межі між фламандською і голандською школами, але голандський націоналізм відчувається.

Дальший ряд угорі — „За обідом“ — картина худ. Я. Стена.

Ян Стен (1636-1689) Лейденський художник веселих жанрів, мужицьких бенкетів, сцен в шинку.

Під нею — „Воскрешення Лазаря“ — художн. П. Артсена.

Пітер Артсен (1505-1573) північно-нідерландської школи, учень Ал. Классена. Побутовик. Писав багато для церков. Сцени з народного життя писав ретельно. Перший звітун художників натюр-мортистів.

Нижче — „Квітки“ худ. де Хем.

Про де Хем див. стор. 114.

Над комодою, згори — „Море з кораблями“ — худ. Я. Бельвуа.

Яків Бельвуа (1620-1676) голандський художник мариніст. Наслідувач принципів Бакгюйзена і ван де Вельде. Гарний перспективіст.

Під нею — три картини (зліва направо):

1) „Веселий фламандець“ — худ. А. ван Остаде.

Адріян ван Остаде (1610-1685). Німець—походженням, голандець вихованням. Художник „мужицького“ побуту, безтурботного дозвілля, задоволення.

2) „Марина“ — худ. Л. Бакгюйзена.

Люї Бакгюйзен (1631-1709) голандський художник Амстердамської школи. Учень Евердингенів (стор. 125). Мариніст. Поет морських бурь, прибоя. Свого часу видатний майстер, конкурент Я. Рюїздаля.

3) „Кінна вярта“ — П. ван Блюмена.

Пітер ван Блюмен (1657-1720) фламандської школи. Учень Симона ван Доува, батальний художник; у ньому відбилися впливи італійського мистецтва.

Близько самих дверей в коридор, згори — „Хлопець з їжею“ — худ. Фр. Бурсе.

Франц Бурсе (Бурсен) другої половини XVI в. мало-відомий фламандський художник.

Нижче — Жіночий портрет худ. ван Зандворт.

Дірк ван Зандворт (1610-1680) голандський художник. історичний і портретний наслідувач Рембрандтів.

Ще нижче — „Італійський краєвид“ худ. ван Меер.

Іван ван дер Меер (1628-1691) голандський художник жанрист, мариніст, баталіст.

Над дверима в коридор — „Краєвид“ — художника Де Ваддера.

Люї де Ваддер (1605-1658) фламандський (Бруксельський майстер) пейзажист. Гридоровальник.

На простінку коло входу в коридор — „Вчений в кабінеті“ — худ. Д. Ріккерта.

Давид Ріккерт III-ій (1612-1661) голандський художник жанрист, один з великої родини художників.

ПОСЕРЕДИНІ КІМНАТИ.

На столі — в рямках, під склом — збірка мініатюр французьких та еспанських художників від XVI до XVIII в. включно.

Поруч, з одного боку — бронзовий годинник французької роботи XVIII в., з другого — порцелянова ваза завода А. Міклашевського.

НАД СТОЛОМ.

Люстро російської роботи середини XVIII в.

На столикові у кутку — самовар, укритий весь емаллю й розписаний квітками, російської роботи середини XVIII в. Праворуч і ліворуч — скляні бадійки, української роботи XIX в. для горілки.

Вся порцеляна цієї кімнати (виключаючи дві згадані статуетки заводу Попова) належить єдиній порцеляновій мануфактурі на Україні — А. Міклашевського.

Завод А. Міклашевського засновано р. 1839 в с. Волокитині Глухівського повіту Чернігівської губернії. Виробляв цікавий посуд за французькими зразками і статуетки.

КОРИДОР.

Праворуч на стіні: посередині — шита картина з біблійською сценою. Шила мати В. М. Ханенко. Роботи середини XIX в. З боків — портрети прадіда й прабабки Б. І. Ханенка — робота невідомих (кріпацьких) художників початку XIX в.

Під ними — Три малюнки чорним олівцем, невідомого французького художника кінця XVIII в.

Мебля російської роботи XVIII в.

Українське скло XIX в.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DIVISION OF THE PHYSICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF CHEMISTRY

REPORT OF THE
COMMISSION ON THE ORGANIZATION OF THE
DEPARTMENT OF CHEMISTRY

FOR THE YEAR 1954-1955

CHICAGO, ILLINOIS
1955

BY THE
COMMISSION ON THE ORGANIZATION OF THE
DEPARTMENT OF CHEMISTRY

MEMBERS OF THE COMMISSION:
R. M. MILNER, Chairman
R. W. BARKER
R. H. BROWN
R. L. CLARK
R. G. WOODWARD

SECRETARY:
R. W. BARKER

REPORT OF THE
COMMISSION ON THE ORGANIZATION OF THE
DEPARTMENT OF CHEMISTRY

FOR THE YEAR 1954-1955

CHICAGO, ILLINOIS
1955

BY THE
COMMISSION ON THE ORGANIZATION OF THE
DEPARTMENT OF CHEMISTRY

MEMBERS OF THE COMMISSION:
R. M. MILNER, Chairman
R. W. BARKER
R. H. BROWN
R. L. CLARK
R. G. WOODWARD

SECRETARY:
R. W. BARKER

REPORT OF THE
COMMISSION ON THE ORGANIZATION OF THE
DEPARTMENT OF CHEMISTRY

FOR THE YEAR 1954-1955

Пояснючі нотатки.

Аквamanіл.

Металічна посудина в формі якої-небудь тварини, частенько фантастичної; вживано у церковній обихідці для води, що нею мили руки особи, котрі правили службу. Вживано в Західній Європі з XI навіть по XVI стор. Але, головним чином, за Романської доби найбільш розповсюжені.

Альбарелло.

Висока, вузька глиняна (майоліка) ваза з перехватом в середній частині. Це аптекарський слоїк, в ньому переховували різні ліки в аптеці. Робили їх спочатку на зразок окремих колін морського очерету, що в них колись привозили різні ліки та інші речі з далеких країн Сходу, головним чином з Індії. Через те, що колінце очерету має такий перехват, він залишивсь і в вазі з глини.

Арбалет.

Ручна середньовічна зброя, щоб кидати. Удосконалений лук, в якому натягували „тятиву“, прив'язану до надзвичайно міцної металічної дуги, за допомогою підойми й в'юрата. Вживали стріли важкі. Сила удара була занадто велика. Найбільш поширено було в XV-XVI в.в.

Бердиш.

Бойова сокира з широким жалом, на довгому держаку, яку вживали піхотинці, щоб прочищати дорогу військам з легшою зброєю, як спис. Вживали у Росії з XIV по XVII в.

Боракх.

Крилата істота, що перенесла Мохаммеда повітрям з Мекського храму до Єрусалимського, і далі — через сім небес до божого трону. Ця фантастична істота мала жіночу голову, тулуб конячий, а хвіст пав'ячий. Керував цією нічною переправою архангел Гаврило.

Ще коли була жива дружина Мохаммедова, частина правовірних приймала це повідання за дійсність, друга — за мару. Тим більш, що дружина Мохаммедова Айша запевняла, що вночі Мохаммед був удома і нікуди не відлучавсь. А втім вороги і собі запевняють, що ця подія так хутко трапилась, що й ліжко Мохаммедове не простигло, й вода, яка варилась, саме як він од'їздив, не встигла вибігти до його повороту.

Герми.

Бюст на стовпі, що то потовищувавсь нагорі, то тоншав, культового призначення. Вживались у стародавній Греччині, а згодом перейшли до Риму, як зображення Гермеса, відкіля походить і назва цих творів, а далі і інших богів. Символічні охоронці від усяких бід та злих духів. Їх ставили на кордонах, на дорогах, на перехрестях, на вулицях, майданах, коло входу до двору, до помешкання. Часто вживались дволикі. За пізніших часів вживались не як культові, а як декоративні статуї, для окраси. До таких належат і герми Музею Мистецтв.

Галябарда.

Середньовічна назва бойової сокири (helmbarte), її надівали на довгий держак. Спочатку вживало

в Швейцарії (з XIV стор.) піхотне військо. У Росії галябарді відповідав бердиш.

Диптих.

Образ, картина, які складаються з двох частин. Почасти, що назву надається подвійним різним кістяним дощечкам з зображенням різних сюжетів, з часів византійських.

Донатор.

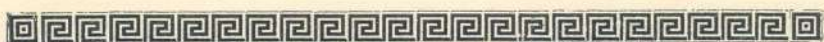
Так зветься зображений на образах і навіть картинах жертводавець. Часом він молиться святому, якого зображено на образі, часом стоїть перед святим з зображенням у руках того, що офірував.

Емаль.

Кольорова склувата маса, що нею в сирому, чи в сухому вигляді вкривають річ, потім обпалюють, щоб здобути тверду. Емаль виконанням своїм буває трьох технік: 1) емаль перегородчата; 2) жолобкувата; 3) живописна.

1) Емаль перегородчату роблять так: певний рисунок намічають крапками на золотому листику, обводять золотими смужками, поставленими і прилютованими до листика на ребро, які слідує по всіх деталях малюнка. Далі — в окремі частини, таким чином зробленого, рисунка насипають сухої чи змоченої емалевої маси, зарані наготованої, згідно з малюнком, різними колірами. Коли всі деталі засипано чи заліято масою, тоді річ ставлять в грубу, щоб обпалити, маса стоплюється і далі — шліфується. Вживали, головним чином, у Византії і на Русі за великокнязівських часів.

2) Емаль жолобкувату роблять так: на товстій мідяній платівці вирізують, поглиблюючи, малюнок, в кожную заглибину насипають або наливають відповідну кольорову масу, далі обпалюють і також шліфують. Вживали її головним чином в Західній Європі, в Романському мистецтві.

3) Емаль живописну наносять пензлем на певну річ і потім обпалюють. Процес роботи цілком живописний. Вживали в Італії у XVI стор., далі у Росії у XVII стор. і в Персії (головним чином за Шах-Аббаса у XVII стор.).

Зерцало.

Окремий рід бойового зодягу (у Персії, а згодом і в росіян), на те-ж саме призначення, що й кільчуга, але з таким удосконаленням, як окремі пластинки, що вставлялись у кільчугу в місцях з найменшим згибом. Спереду і з-заду залишались пластинки, а по боках — кільчуга.

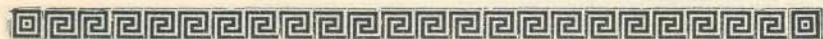
Іконопис.

В Росії іконопис поділявся на такі школи: а) Новгородську, б) Московську, в) Строганівську. Тепер цей розподіл можна ще деталізувати.

а) Новгородський іконопис має значні відміни супроти Московського: простий, схематичний малюнок, монументальна композиція і форма; фарби яскраві, сильні, але не різкі; гармонію кольорів збережено.

б) У Московській школи малюнок дрібний, багато подробиць, переобтяженість деталями, фарби притушені, темні, брунатні, нема тієї простоти й монументальності, що в школи Новгородської.

в) Строганівська школа, в протилежність першій і другій, має такі досягнення, як от: чепурні витягнуті постаті, композиція складна, з важкою кількістю постатів, з одіжею, занадто обтяженою дрібницями, узорами. Фарби чисті, яскраві, гармонія витримана. Окремо зовсім стоїть іконопис Український з своєю композицією, орнаментальністю, багатими фарбами, ще більшими побутовими рисами. З великими впливами західних країн і Румунії.

Кільчуга.

Бойовий зодяг у формі сорочки, зробленої з окремих крицевих кілець, позачеплюваних одне за одне. З'явилась, як і за малим не вся військова зброя на Сході за давніших часів залізного віку. Захищала від ударів, уколів, то-що. Була в ужитку, головним чином, перед появою вогнепальної зброї. Назва походить від слов'янського слова — кільце.

Канон.

Певні норми людського тіла, в яких точнісінько вираховано відношення однієї частини до другої. Першим відомим каноном був канон Поліклета, грецького художника V в. перед. Хр.

Кермес.

Народні ярмарки-гулянки з тільки їм властивими веселими сценами, бенкетами. Відбувалися в Голандії і користувалися там великим успіхом.

Корсек.

Бойова зброя до кидання в формі дротика з довгим і широким наконечником, іноді з гачками зверху. Назва походить від ім'я того народу, що в нього він вживавсь: у корейканців у XVI в.

Кулеврина.

Довга гармата, яку вживали французи, італійці, та шведи з XV по XVI вв.

Cosmatum, opus.

Так зветься і звались, підчас своєї появи, праці братів, і далі — їхніх послідовників — Косматів. Це — вимостка панно, аркад, колон, пілястр, то-що, дрібними, але не грубими шматками різнокольорового каменя, пасти, емальти, скла, у вигляді мозаїки, по м'якій масі накладені на ту річ, яку бажають окрасити. Починається цей звичай вживати такі окраси з 1090 року.

Найбільший розвиток цих виробів припадає на Романську добу в Італійському мистецтві (XII—XIII вв.).

Левкас.

Так зветься в іконописі ґрунт на дошці, на якій пишуть ікони. Він складається з крейди або алебастру та клею. Для левкасу вживали як-найкращі матеріяли: клей брали „мездриний“, себ-то виварений з підкожної клітчатки, як-найміцніший, тягучий. Крейду чи то алебастр пересівали, скількись разів товкли, вибирали що-найкращі.

Майоліка.

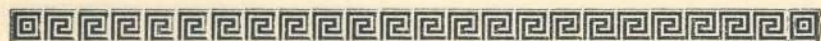
Глиняні обпалені вироби особливого виготовання, з поруватої глини, вкритої непрозорою білою поливою, що по ній потім розмальовувалась різними кольорами, сценами, квітками, узорами. Назву дано з імени о-ва Майорки, що знаходиться біля східнього берега Іспанії, відкіля ніби-то вивозили перші вироби. Це не підтверджується.

Мандорла.

Мигдаловата форма, в малярському та сницарському мистецтві; в неї вписують або в ній вирізують — сцену, святого, а, головним чином, Христа та Божу Матір. Походить од византійського сяйва навколо голови зображеного святого, виникло-ж за пізніших часів, починаючи з Романського мистецтва і розвинулось у Готицькому.

Моріон.

Бойовий головний убор, особливої форми: з високим середнім гребнем, що йшов через усенький убор, з гострими козирками, а також крисами. Вживали у Франції і Іспанії, а за Карла V його перенесено було й до Німеччини; існував аж до XVII в., коли вродивсь і вживався вже як парадний, і носили його охоронці.

Наручники.

Металічні пластинчаті частини бойового зодягу — кільчуги, „зерцал“, юшмана, на руках, — вкривали надвірню частину руки і охороняли її від удару. Іноді до них пристосовувались рукавиці.

Панцер. Дивись — кільчуга.

Окрема назва тієї-ж самої кільчуги, яка походить від грецького «*κατασίδηρον*». Слово це нами запозичено у византийців.

Пиксида.

Кругла циліндрична невисока коробочка для різного вжитку: у класичному світі — для рум'ян, притирань, то-що. Потім — за християнських часів — для св. дарів, то-що.

Предела.

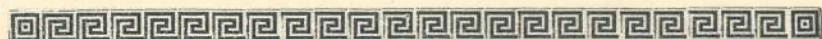
Долішня частина образу, яка завжди зустрічається в італійському мистецтві. Вона відділена від головної горішньої частини рядкою, смужкою і т. и. Іноді ділиться на скількись окремих частин, в яких змальовано відповідні події з життя святого, що його зображено на образі.

Протазан.

Бойова зброя в формі списа, що вживалася в ландскнехтських військах у XVI в. Розповсюджений був у XVII в. мало не по всій Європі. Далі зробивсь парадною зброєю охоронців. Від слова *pertuisane*.

Рогатина.

Мисливська зброя в формі настромленого на довгий держак списа, гострого з обох боків. Нижче від списа — поперечна первничка, що не давала спису входити далі. Вживано підчас полювання на ведмедя.

Сагайдак.

Коробка, вмістилище для стріл лука. Робили його з дерева, обгягували шкірою, тканиною. Обвивали металічними пластинками.

„Сталь“.

Церковні стільці, з вирізними окремо для кожного підлокітниками і високими спинками. Вживали в храмах (в західньо-європейських країнах, а також і у нас на Україні в XVII—XVIII в.в.).

Стилет.

Вузкий, майже шиловидний клинок, чотирих-кутний або трикутний, якого вживали, як кинжала; невеликих розмірів. Його носили приховано під одежею, билися ним підчас рукопашного бою, в несподіваних нападах, то-що. У Венеції вживати їх раз-у-раз забороняв закон. Виробляли їх, головним чином, в м.м. Бресції і Беллуно (Італія). Часто на такому клинкові бувало багато сквозних дірок, якими прикрашався клинок, наче мережевом. Такі клинки високо цінували.

Терракотта.

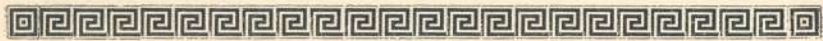
Вироби з обпаленої глини. Ця назва між иншим надається і тим чудовим і чепурним невеличким статуеткам класичної Гречини, що зроблені з глини, іноді пофарбовані; знайдено їх спочатку в Беотії в Гречині, а згодом в Мирині, в М. Азії. Ці терракотти названо Танаграми, по імені того міста у Беотії, де вперше їх відкрито. Клади їх разом з небіжчиками у могили. Вживали, головним чином, у IV—II в.в. до Хр.

Тондо.

Образ або картина круглої форми, які часто вживали італійці.

Триптих.

Образ чи картина, яка складається з трьох вертикальних частин, на завісках.

„Чинок“ = „Чин“.

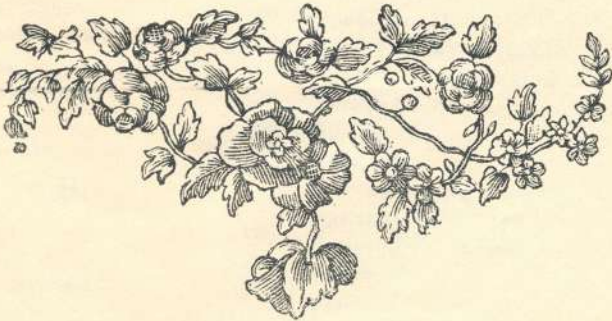
Так зветься образи (ікони), на яких зображена така композиція: в середині — Спаситель, з одного боку — Іван Хреститель, а Божа Матір — з другого, в молитовній позі. За ними низка апостолів, арханголів. Ця-ж композиція зветься Деїсус = моління.

Шолом (шелом, шлем).

Бойовий головний убор з металу, головним чином конічної форми; викликала його до життя практика: удар згори меча, шаблі не розрубав, а сковзить, удару немає де зупинитись. Походження східного, як і взагалі вся холодна зброя і знаряддя, але був дуже поширений у всіх європейських народів.

Юшман.

Бойовий зодяг, формою своєю скидається на кільчугу, на те-ж саме й призначавсь, але з металічними дощечками на грудях, спині та боках.

АБЕТКОВИЙ ПОКАЖЧИК

іменнів художників та майстерень. *)

А.

Abdallah ibn-el Fadhl	71
Акен, Еронім (ван Босх)	49
Аллорі, Крістофано	30
Алуно, М.	63
Альбертинеллі	27
Анджелі, Андрій (дель-Сарто)	28
Амеріджі (Мик. Андж. де-Кара- ваджо)	29
Аполлodoro, Франч	60
Аргунов, М.	123
Аретіно, Спін.	62
Аррас (майстерня)	98
Артсен, П	126
Ауербах (завод)	109

Б.

Бакгюйзен, Л.	126
Балтен, П.	121
Барбудо, Сальватор	104
Белліні, Джент.	10, 61
Бельведер (завод)	107, 114
Бельвуа, Я.	126
Бельт, К.	122
Берг, ван-Д.	123

Бергем, М. ван	42
Береттіні (П. да Кортоня)	60
Блез, Г. (Чіветта)	47
Блумарт, А.	28
Блюмен, ван, П.	126
Бове (майстерня)	98
Болонья, Дж.	10, 65
Боль, Ф.	10, 49
Босх, Еронім ван	49
Боттічеллі	28
Брейгель, П.	38, 121
Брейгель, мужицький	11
Брейгель, оксамитний	11
Брейгель, Я.	50
Бриль, П.	39, 40
Бріо, Фр.	77
Бронкхорет, Ян ван	45
Брюсель (майстерня)	98
Бургіньйон, Ж.-К.	30
Бурсе, Фр.	126
Буше, Ф.	124

В.

Вага, Періно делла	27
Ваддер, де, Л.	126
Валлен, Н.	124

*) Показчика склав Ор Макаренко.

Валлендорф (завод)	102
Валькенбург, Л.	110
Ван-Лео, Ш.	124
Веджвуд (завод)	102
Веласкец	10, 40
Вельзен, Ян ван	121
Венне, ван-дер-Адр.	125
Венікс, Я.	110
Веронезе, Б.	29
Веронезе, П.	26, 30
Вет, де, Я. (Дамеш)	31
Відень (завод)	102
Віже-Лебрюн, М.	124
Воорт, ван-дер, К.	42
Worchester (завод)	102
Вос, де, К.	46
Вріс, Вр. де	48
Врубель, М.	117
Втеваль, Я. (Утеваль)	48

Г.

Галль, Б.	28
Гальс, Т.	26
Гальс, Фр.	42, 49
Гарднер (завод)	103
Гверчіно, Дж. Барбієрі	28
Гейш, Г.	47
Гельдер, А. де	45
Гельст, Б. ван дер	41
Гобелен (майстерня)	93
Голле, І.	122
Грез, Ж.-Б.	26, 30
Гріммер, Г.	30
Гриму, Ж.-А.	124
Губбіо (майстерня)	75
Гульст, Фр.	27

Д.

Дамеш (Де-Вет)	31
Дейк, ван.	10, 42
Делен, Т.	26
Деллі, Делло	59
Дельф, Я. В.	41

Деннер, Б.	25
Дерута (майст.)	65, 75
Джордано, Л.	27
Джоттіно, Т.	60, 72
Джотто	60
Діонісії	71
Доменікіно (Цампієрі)	30
Duccio, Agostino di Antonio	65
Дуранте-Кастель (завод)	78

Е.

Евердинген, Ал.	125
Ейк, Ян і Губерван	38, 113
Ельяш (Пікеной), М.	39
Енгр, Ж.	125

Ж.

Жерардіні, С.	29
-----------------------	----

З.

Зандворт, Д.	126
Зігбург (завод)	108
Зурбаран	10, 40

Й.

Йорданс, Г.	10, 38, 41
Йорданс, Я.	46, 122

І.

Іванов, Т.	62
Ізабе, Ж.	124

К.

Казанова, Фр.	25, 26
Каналетто (школи)	27
Капелле, ван дер	40
Капо ді Монте (завод)	109
Караваджо (Мікель Анджело да)	29
Караччі (школи)	28
Кареньо	40
Кафаджо (майстерня)	76
Кейник, Д. (Рамелер)	46

Кейш, Я. Г.	40
Кірінге, Ол.	25
Кісельова (завод)	103
Кетель, Корнелій	42
Коельо, А.	10, 42
Козімо Пієро, ді (школи)	27
Козлова (завод)	103
Коквес, Г.	41, 114
Контуччі, А. (Сансовіно)	51
Корреджо (школи)	41
Кортона, П. да (Береттіні)	60
Котарбинський, Я.	66
Крафт, П.	123
Крейссен (завод)	108
Куапель, Ант. (школи)	124
Куртуа, Ж. (Бургіньон)	30

Л.

Лазаріні, Г.	29
Ланфранко, Дж.	30
Ламбрехтс	24, 25
Лапо, Тома, ді (Джоттіно)	60
Лебрюн, Віже, М.	124
Левицький, Д. Г.	122
Левіо, М.	25
Лібері, П.	31
Лімузен Й.	58
Ліппі, Ф. (школи)	63
Люо, — Ван, Ш.	124
Лотто, Л.	57
Лукателлі, Дж.	101
Лученті, Амбр.	24
Людвігсбург (завод)	102

М.

Макарт, Г.	66
Мандер, Карель, ван	11
Майнарді, С.	60
Маньяско	11
Мантуанський (завод)	74
Мартіні, С. (Меммі)	58
Мадерата, Бат. де Монтегідоне де	90

Маццоліно, Л.	61
Меєр, І.	126
Мейсен (завод)	102
Меммі (Сімонє Мартіні)	58
Меріян, М.	31
Метсіс, Квент.	25
Минтон (завод)	102
Мирак (майстерня М. Персії)	70
Міклашевський, А.	127
Мільяре, Дж.	30
Моя, Педро, ді	48
Моленар К.	47
Монтанья, Б.	10, 64
Монтельпаро, Дж. ді Стефано	90
Мульєр, П. (Темпеста)	31
Мусхєр, М. ван	49

Н.

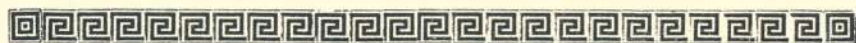
Натуар, Ш.	98, 124
Нюланд, А. ван	46

О.

Оденард (майстерня)	98
Омеганк, Б. П.	48
Орлей, Б. ван.	38, 48, 110
Остаде, А.	126

П.

Р. Н.	122
Паккіоротто, Б.	64
Палінг, І.	25
Пальма, Як. (молодш.)	29
Панніні, П.	24, 25
Пальмеджіанно, М. (Пальмеццано)	59
Пальмеццано, М.	59
Пасті, М. де	62
Пенні, Дж.	64
Перінодель Вага (Буонаккорсі П.)	27
Перуджіно, П.	10, 11, 58, 63, 64
Пізано, П.	62
Пікеной (Ельяш)	39
Pilius, Marcus	58
Поліклет	61

Попов (завод)	103, 123	Стен, Я.	125
Пот, Г.	47	Строцці, В.	27
Пракситель	62, 86	Сустерман, Ю.	50
Паззіггі,	61	Сюблейра, П.	30
Провенцале, Марч.	28		
Пулані, Ф.	82	Т.	
Пулембург, А.	25	Темьеста (Муліер)	31
Пуленбург, К.	310	Теньер, Д.	10, 45
Пьяцетта	29	Терборх, Т.	46, 47
		Тієполе, Дж. Б.	25, 28
Р.		Тіціяна (Вечеллі)	10, 31, 45
Ражес (майстерня м. М Азії)	70	Trullo	74
Рамелер, Д. (Кейник)	46	Тютрюмов, П.	122
Реймерсваль, М.	30		
Рембрандт	10, 39, 114	У.	
Ріккерт, Д.	127	Урбінська майстерня	74
Робер, Г.	28	Утеваль, Я. (Втеваль)	48
Роза, Сальватор (школи)	28		
Ромбутс, Т.	31	Ф.	
Ротарі, П.	123	Фаєнца (майстерня)	74, 75
Ротенгаммер, І.	50	Фіт, Я.	109
Р'ан (майстерня)	110	Флінк, Г.	39
Рубенс П.	10, 11, 15, 47	Фогелер, К.	31
Рюїздалья, (молодший) 10, 26, 27, 31		Франк, Фр.	45, 122
Рюїздаль, І.	49	Франк, С.	45, 46
Рюш, Р.	50	Франкен, М. (старший)	49
		Франкенталь (завод)	102
С.			
Сачо, ді Пістро	58, 59	Х.	
Сансовіно, А. (ковтунчі)	10, 51	Ханенко (мати В. М. Ханенко)	127
Сарто, А. дель (Анджелі)	28	Хем, Я.-Д. де	114, 126
Сейбольд, Хр.	41		
Сєлаїо, Я.	10, 64	Ч.	
Скідоне, Б.	47	Чіветта Г. (Блез)	47
Снейдерс, Фр.	108	Челліні, В.	65
Соларі Кр.	39	Чирин, Прокопій	72
Софронов (завод)	103		
Спанья, Джованні, Ло	78	Ш.	
Сперандіо	62	Шампень, П.	24
Стеверс, А.	41	Шіндель, Берн.	31

